

Folkinitiativ och medielogik

En studie av mediebevakningen av lokala
folkomröstningar i fyra kommunala valrörelser

Anders Jalakas & Lars Nord

Folkinitiativ och medielogik

**En studie av mediebevakningen av lokala
folkomröstningar i fyra kommunala valrörelser**

Anders Jalakas & Lars Nord

DEMICOM
Mittuniversitetet
2015

Författare: Anders Jalakas och Lars Nord

Titel: Folkinitiativ och medielogik. En studie av mediebevakningen av lokala folkomröstningar i fyra kommunala valrörelser

Utgiven av: DEMICOM, Mittuniversitetet, 2015, Sundsvall

Rapportserie: nr 26

ISBN 978-91-87557-82-8

© Författarna och Mittuniversitetet 2015

www.miun.se/demicom

FÖRORD

Det politiska året 2014 i Sverige kom i den samhälleliga debatten ofta att betecknas som ett unikt "supervalår". Detta då de allmänna valen till riksdag, landsting och kommuner för ovanlighetens skull ägde rum samma år som valen till EU-parlamentet. Denna omständighet genererade en rad diskussioner om effekterna av detta supervalår: skulle partierna "orka" med alla kampanjer, skulle medierna bry sig om att bevaka dem och skulle väljarnas intresse för politik öka eller minska? Frågorna var motiverade, inte minst eftersom studier av hur olika valrörelser påverkar varandra inte är särskilt vanliga.

I delar av Sverige var dessutom supervalåret "extra mycket" supervalår. Det gäller de kommuner som under 2014 dessutom genomförde lokala folkomröstningar vid sidan av de övriga fyra valen. Genom ändringar i regelverket för lokala folkomröstningar har dessa nu blivit vanligare, och det finns därför skäl att undersöka vilken roll sådana lokala folkomröstningar spelar för den kommunala valrörelsen i stort.

I den här rapporten genomförs en sådan granskning av de lokala valrörelserna i Botkyrka, Göteborg, Höganäs och Surahammar där invånarna folkomröstade i olika frågor 2014. Studien bygger på en analys av de lokala mediernas bevakning under valrörelsens tre sista veckor med särskilt intresse för om medieinnehållet framförallt handlade om folkomröstningsfrågan eller kommunvalet i stort. Jämförelsen av de fyra kommunerna är knappast möjlig att dra några generella slutsatser utifrån, men studien kan betraktas som en viktig initial belysning av ett problemområde som förhoppningsvis kan följas av mer systematiska analyser i framtiden.

För undersökningens genomförande och för sammanställning av resultat och rapport svarar Anders Jalakas, medan undertecknad varit ansvarig för projektets uppläggning och ledning. Undersökningen har gjorts på uppdrag av SKL, Sveriges kommuner och landsting. För teknisk produktion och planering svarar Mats Johansson, Kerstin Nyström och Christina Olsson.

Sundsvall den 12 mars 2015

Lars Nord
Professor
Centrumledare DEMICOM

SAMMANFATTNING

Syftet med den här studien är att undersöka vilken roll en kommunal folkomröstning har för mediebildningen av den kommunala valrörelsen i lokala medier.

Fyra kommuner ingår i studien och de representerar fyra olika förhållanden vad gäller kombinationen av tidpunkt för den kommunala folkomröstningen och graden av politisk oenighet om att genomföra den:

- I Höganäs kommun beslutade kommunfullmäktige med stor majoritet att genomföra en folkomröstning och den sammanföll inte i tid med de allmänna valen.
- I Surahammars kommun var en otillräcklig majoritet emot att genomföra folkomröstningen och den sammanföll inte i tid med de allmänna valen.
- I Botkyrka kommun beslutade kommunfullmäktige utan votering om att folkomröstningen skulle genomföras. Folkomröstningen sammanföll i tid med de allmänna valen.
- I Göteborgs kommun var en otillräcklig majoritet emot att genomföra folkomröstningen. Folkomröstningen sammanföll i tid med de allmänna valen.

Då medieutbudet i de fyra kommunerna i studien är olika så har en rad medier ingått i studien. I det studerade underlaget finns texter och inslag från såväl, prenumererad daglig morgonpress, prenumererad veckoutgiven dagspress, regionala etermedier, gratisdistribuerad press som en webbtidning.

Studiens huvudresultat är:

- En tidigare genomförd kommunal folkomröstning spelar en liten roll för mediebildningen av valrörelsen inför ordinarie kommunval. I vare sig Surahammar eller Höganäs hittades någon text eller något inslag där huvudfokus var den tidigare genomförda kommunala folkomröstningen.
- Resultaten från Botkyrka och Göteborg visar att en kommunal folkomröstning som genomförs i samband med ordinarie val får lika mycket eller mer massmedial uppmärksamhet än vad kommunvalet får.

- Resultaten tyder på att mediebilderna i de kommuner där folkomröstning och kommunval sammanföll i högre grad präglades av konfliktteman.
- I Göteborg, men även i viss mån i Botkyrka, fick folkomröstningen, relativt kommunvalet, mer uppmärksamhet ju närmare valdagen kom.

INNEHÅLL

Nya inslag i det demokratiska landskapet.....	8
Syfte.....	9
Bakgrund kommunala folkomröstningar i Sverige.....	11
Kommunerna och folkomröstningarna.....	12
Mediesituationen i de undersökta kommunerna.....	20
Metod.....	21
Material – undersökta medier.....	22
Resultat.....	28
Slutsatser.....	43
Avslutande diskussion.....	45
Referenser.....	47
Bilagor.....	50

NYA INSLAG I DEN LOKALA DEMOKRATIN

Den lokala demokratin, ytterst vilande på den representativa demokratis principer, möter idag flera utmaningar. Valdeltagandet varierar allt mer mellan och inom kommuner, klyftan mellan politiskt intresserade och ointresserade ökar och de politiska partiernas medlemstal minskar (Oscarsson & Holmberg 2013). Medborgares engagemang kan i högre grad kopplas till enskilda sakfrågor och ett snävare egenintresse. Svenskar beskrivs i internationella jämförelser som ett "protestfolk". Intresset och engagemanget för politiska partier är i allmänhet svalt, men debatten bränner ofta till i samband med kritik av enskilda politiska beslut eller förslag till beslut som berör en viss grupp i samhället.

Ett delvis nytt inslag på den svenska lokala politiska arenan är de förändrade villkoren för enskilda intressenter att initiera kommunala folkomröstningar. Medborgarnas möjlighet att driva igenom kommunala folkomröstningar har funnits sedan 1994. Men tidigare var det lättare för den sittande makten i kommunfullmäktige att avvisa kraven på folkomröstning. Så många som nio av tio folkinitiativ till folkomröstning avvisades av fullmäktige i kommunen. Det reformerade folkinitiativet har ändrat på det. Fler initiativ leder till folkomröstningar och den senaste mandatperioden har sett fler lokala folkomröstningar än tidigare.

Denna utveckling av den lokala demokratin sker parallellt med en snabb medieutveckling i Sverige. Ett land som i dag är en typisk medialiserad demokrati där svensken i genomsnitt ägnar sex timmar om dagen åt mediekonsumtion (Mediebarometer 2013). Kunskap om det som händer i samhället förmedlas framförallt via medierna och medborgarnas bild av politiken är i hög grad formad av mediernas politiska bevakning. Systematiska studier av mediernas innehåll visar att bilden av politiken ofta karaktäriseras av dramatisering, förenkling och tillspetsning. Medielogiken avviker därmed på många sätt från politikens logik och dess processer präglade av långsiktighet, förankring och helhetsperspektiv (Strömbäck & Nord 2013).

Sverige kan alltså beskrivas som en medialiserad demokrati. Åtminstone i så motto att den politiska debatten inför val till stor del sker i det offentliga rum som utgörs av massmediernas publiceringsutrymme och att medborgarnas politiska kunskaper är kopplade till att politik får massmedialt utrymme. Medborgarnas möjlighet att göra informerade val hänger alltså till stor del på massmediernas prestationer.

Samtidigt utmanas traditionella nyhetsmedier av nya publiceringskanaler som följer av den digitala tekniken. En nyhet kan idag nå betydligt fler på webben än på tidningspapper.

Ser man till mediernas betydelse som huvudsaklig informationskälla i samband med de allmänna valen utgör ett ökat antal folkomröstningar ännu en utmaning. De medför en ökad kamp om uppmärksamheten för politiska frågor. Mediernas utrymme för publicering är begränsat och om ytterligare en valrörelse i form av en folkomröstning ska bevakas så kan det medföra att tröskeln för publicering av politiskt material höjs.

Då medierna vidare i sin nyhetsvärdering har en tendens att prioritera det avvikande före det normala, och det enkla före det komplicerade, är det heller inte orimligt att förvänta sig att folkomröstningar, som i förhållande till ordinarie val utmärks av just de egenskaperna, kan komma att prioriteras lika högt eller högre i nyhetsvärderingen än de mer sammansatta och komplexa frågorna som vanligen i högre grad utmärker debatterna i de ordinarie valen.

Samtidigt är även mediepublikens uppmärksamhet begränsad – det är inte sannolikt att flertalet läsare/eller tittare/lyssnare ökar sin nyhetskonsumtion i valtider bara för att medierna fått en extra valrörelse att bevaka. Detta leder till slutsatsen att det ökade antalet lokala folkomröstningar kan spela en roll för mediebevakningen av lokala valrörelser och vilken information om den lokala politiken som medborgarna får ta del av.

SYFTE

Mot den bakgrunden är syftet med den här rapporten att undersöka hur de lokala medierna bevakar den politiska processen i de kommuner där folkomröstningar har ägt rum under den senaste mandatperioden. Av särskilt intresse är att göra en sådan studie i samband med de allmänna valen hösten 2014. Då finns en möjlighet att granska i vilken utsträckning folkomröstningsfrågan präglar den lokala mediedebatten i valrörelsen.

Den här studien syftar till att besvara följande frågor:

- Hur ser mediebilderna av den lokala valrörelsen ut då kommunalvalet har föregåtts av en kommunal folkomröstning?
- Hur ser mediebilderna av den lokala valrörelsen ut då kommunal folkomröstning och kommunval hålls vid samma tidpunkt?

- Vilka skillnader finns mellan olika medier i bevakning av kommunala folkomröstningar respektive kommunval?
- Vilka skillnader finns mellan olika journalistiska genrer, förhållningssätt och perspektiv vad gäller mediebevakningen av kommunval och kommunal folkomröstning?

BAKGRUND KOMMUNALA FOLKOMRÖSTNINGAR I SVERIGE

I rapporten "Det reformerade folkinitiativet" från Sveriges Kommuner och landsting samlas erfarenheter från de första åren med det förändrade regelverket. Det finns inget skäl att upprepa dem här utan vi hänvisar dit för mer detaljerad information. Emellertid ska vi ge en kort bakgrund som får fungera som fond för denna studie. Bakgrunden bygger i sin helhet på den nämnda rapporten.

När det reformerade folkinitiativet trädde i kraft 2011 genom en ändring i kommunallagen blev det enklare att tvinga fram en kommunal folkomröstning eftersom det numera krävs en kvalificerad majoritet (minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna röstar mot) i kommunfullmäktige för att avvisa ett folkinitiativ.¹ Det har lett till en ökning av antalet påbörjade namninsamlingar för att få till stånd en kommunal folkomröstning i en fråga.

Skolfrågor, i synnerhet frågor om nedläggning av skolor, är folkinitiativens vanligaste ämne. Hälften av folkinitiativen under perioden 2011-2013 handlade om detta ämne, vård och omsorg samt trafik och infrastruktur är andra stora ämnen för folkinitiativen.

Folkinitiativen handlar mer om att försöka ändra redan fattade beslut än att försöka tvinga kommunens politik i en viss riktning. Över hälften av initiativen rör beslut som redan är fattade.

När folkinitiativen nått upp till den lagstadgade mängden namnunderskrifter så är det vanligare att kommunfullmäktige beslutar om att genomföra folkomröstningen än att församlingen avvisar folkinitiativet.

Det genomsnittliga valdeltagandet i kommunala folkomröstningar var, under perioden 2011 till och med 2013, 37 procent. Det kan dock variera stort inom kommunerna i de fall då folkomröstningen huvudsakligen berör en del av kommunen. Även om folkinitiativen är framgångsrika i att tvinga fram en folkomröstning så innebär det inte alltid fortsatt framgång i sakfrågan. I allmänhet följer kommunfullmäktige inte folkomröstningens resultat. Det vanligaste uppgivna skälet är lågt valdeltagande (SKL 2013).

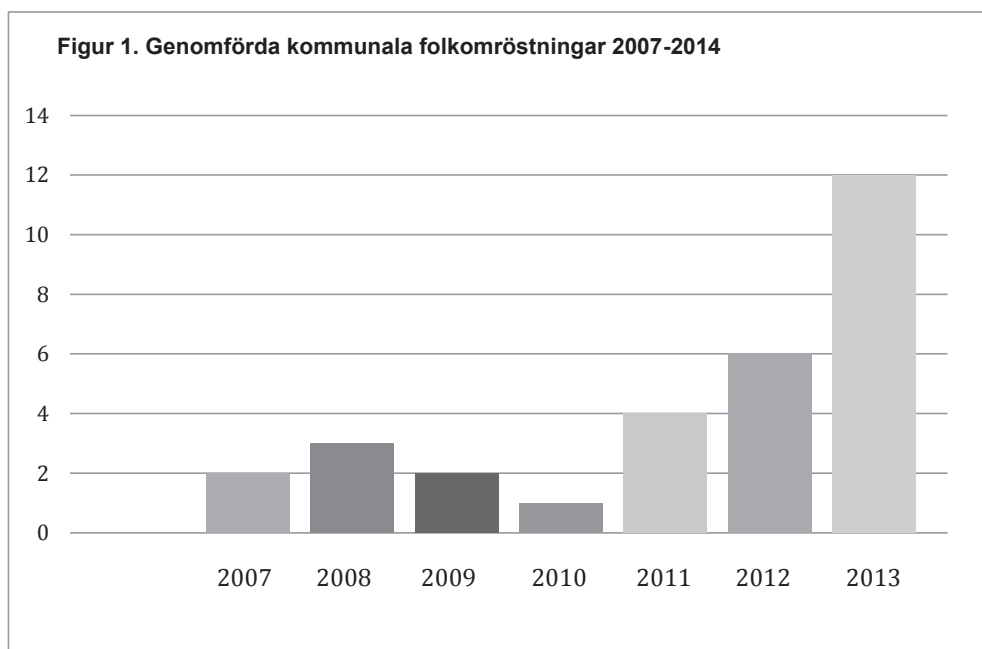
---

¹ Regleras i kommunallagen 5 kap 34 § 2 stycket (SFS 1991:900)

KOMMUNERNA OCH FOLKOMRÖSTNINGARNA

Sedan möjligheten att få till stånd kommunala folkomröstningar stärktes 2011 har det till dags dato genomförts 23 folkomröstningar, en av dem på landstingskommunal nivå.

Även om det är för tidigt att tala om en bestående trend av ökande antal kommunala folkomröstningar sedan det reformerade folkinitiativet trädde i kraft, så pekar de siffror som Valmyndigheten har över genomförda folkomröstningar på att antalet är i stigande. I figur 1 nedan visas antalet genomförda folkomröstningar de sista fyra åren med den gamla lagstiftningen och de fyra första åren med den nya lagstiftningen:

Figur 1 visar utvecklingen för genomförda folkomröstningar de fyra sista åren med den gamla lagstiftningen (2007-2010) samt de fyra första åren med den nya lagstiftningen (2011-2014).

Antalet folkomröstningar under 2014 är bland de högsta som Valmyndigheten redovisar för perioden 1980-2014². Bara de två år, 2003 och 2006, då kommunerna i Stockholmsområdet röstade om trängselskatt hölls fler folkomröstningar. (Valmyndigheten 2014)

² Valnämndens förteckning sträcker sig bakåt till 1980.

Av de tolv kommunala folkomröstningar som genomfördes under 2014 har vi för denna studie valt ut fyra:

- Göteborg – folkomröstning om fortsatt trängselskatt
- Botkyrka – folkomröstning om kommunindelning
- Surahammar – folkomröstning om att återupprätta högstadiundervisning i Virsbo
- Höganäs – folkomröstning om detaljplan för hamnen i huvudorten Höganäs

Sedan det reformerade folkinitiativet började gälla 2011 så har närmare hälften av folkinitiativen, liksom i Surahammar, gällt just skolfrågor. Skolfrågor är också en typ av folkinitiativ som har stor förmåga att engagera medborgarna så att tillräckligt antal underskrifter uppnås för att tvinga kommunfullmäktige att behandla frågan. De har också jämfört med andra frågor större chans att resultera i beslut om att genomföra en folkomröstning. Även infrastrukturfrågor, som i Göteborg, är ett vanligt ämne för folkinitiativ. De utgör omkring en tredjedel av initiativen sedan det reformerade folkinitiativet infördes 2011 (SKL 2013, s 15).

Folkomröstningarna i Höganäs och Botkyrka hör inte till de vanligaste ämnena för folkomröstningar under perioden med den nya lagstiftningen. Dock är de båda exempel på frågor som, sett längre tillbaka i historien, flera gånger varit föremål för folkomröstningar. Exempelvis folkomröstade uddevallaborna om ett planerande (Skeppsvikens framtida användning) 1998. Gällivareborna fick tycka till om centrumplanen 2006, samma år som Härnösand folkomröstade om detaljhandel på Torsvik. (Valmyndigheten 2014) Även kommuners gränser, liksom Botkyrka i denna studie, har varit föremål för flera folkomröstningar. Exempelvis 1998 då Uppsala folkomröstade om eventuell utbrytning av Knivsta och Göteborg om utbrytning av Askim, Torslanda och Älvsborg eller 1981 då Botkyrkaborna tillfrågades om utbrytning av Salem till egen kommun (SKL 2013, s 15).

Urval efter olika tidpunkter och majoriteter

Då det övergripande syftet med denna studie är att studera hur medierna skildrar kommunala folkomröstningar i samband med kommunval så har vi gjort urvalet så att vi i studien får med både folkomröstningar som skett före de ordinarie kommunvalen och folkomröstningar som skett i samband med ordinarie kommunval.

Innan ett folkinitiativ kan bli folkomröstning måste det behandlas av kommunfullmäktige som alltså kan avvisa initiativet om en kvalificerad majoritet röstar för det.

I vårt urval finns två exempel där en majoritet i fullmäktige röstade för folkomröstning och två där en majoritet (dock inte en kvalificerad majoritet) röstade mot en folkomröstning (fig. 2).

I vårt urval har vi sett till att båda dessa faktorer är representerade korsvis så att exempel på majoritetsstöd och majoritetsmotstånd i kommunfullmäktige finns representerade, liksom fall då folkomröstningen hölls före de kommunala valen och i samband med dem.

Tanken med detta urval är vidare att det ger ett undersökningsunderlag där också nyhetsvärdet i folkomröstningsfrågan kan antas variera. Utgångspunkten är att ju aktuellare och mer polariserad konflikten i frågan är desto sannolikare är det att den får ett genomslag i den kommunala valrörelsen. Aktualitet baseras i modellen på närheten i tid mellan folkomröstning och kommunalval, och polarisering byggs på graden av politisk konflikt då kommunfullmäktige röstade i frågan om att genomföra folkomröstningen eller ej.

Figur 2. Studerade folkomröstningar efter urvalskriterier

	Låg polarisering	Hög polarisering
Låg aktualitet	Höganäs	Surahammar
Hög aktualitet	Botkyrka	Göteborg

Figur 2 visar hur de valda kommunerna fördelar sig efter graden av politisk polarisering, som den kom till uttryck i behandlingen i fullmäktige samt graden av aktualitet vid undersökningstillfället.

Det gör att vi i denna undersökning har kommuner där samtliga möjliga variationer av dessa dimensioner finns representerade: Från Höganäs där beslut om att genomföra folkomröstningen fattades med stor majoritet i kommunfullmäktige och där omröstningen är separerad i tid från de ordinarie valen till Göteborgs kommun där fullmäktige var splittrat i beslutet om folkomröstningens genomförande och där folkomröstningen hölls i samband med ordinarie val. Mellan dessa finner vi Surahammar och Botkyrka. I Surahammar, där folkomröstning och allmänna val var separerade i tid, var en (otillräcklig) majoritet i kommunfullmäktige emot att genomföra folkomröstningen. I Botkyrka, där folkomröstningen hölls i samband med de allmänna valen, togs beslutet om att genomföra folkomröstningen av kommunfullmäktige utan votering.

I nästa avsnitt följer en kort presentation av de kommuner som ingår i studien och av de folkomröstningar som hölls i dessa.

KOMMUNERNA OCH FOLKOMRÖSTNINGARNA I STUDIEN

I det här avsnittet ges en kortfattad beskrivning av de kommuner där de studerade folkomröstningarna ägt rum. En kortfattad beskrivning av ämnet för folkinitiativet och dess väg fram till genomförd folkomröstning ges också.

Folkomröstning om Högstadiet i Virsbo i Surahammars kommun

Surahammars kommun, med 9 900 invånare, ligger i Västmanland längs Strömma Kanal/Kolbäcksån. I kommunen finns tre huvudorter: Surahammar med 6 700 invånare, Ramsnäs med 1 700 invånare och Virsbo med 1 500 invånare (Surahammars kommun 2014a).

Grundskola erbjuds i alla tre huvudorter. Men sedan kommunfullmäktige i februari 2013 beslöt att stänga högstadiet i Virsbo erbjuds nu högstadieundervisning enbart i centralorten Surahammar (ibid).

Folkomröstningen i studien gäller frågan om huruvida högstadiet i Virsbo skulle öppnas igen. Folkinitiativet togs av en grupp föräldrar i Virsbo med namnet "Rör inte vårt högstadium". En majoritet i fullmäktige var emot att genomföra folkomröstningen – 19 röster för nej och 15 för ja. Men då ett avvisande av ett folkinitiativ kräver kvalificerad majoritet, 66 procent, räckte inte nejrösterna (som utgjorde 56 procent) för ett avvisande (Surahammars kommun 2014b).

De alternativ som Surahammars invånare fick ta ställning till formulerades så här på valsedeln:³

*Rådgivande folkomröstning i Surahammars kommun
med anledning av nedläggningen av högstadiet i Virsbo*

Ska högstadiet på Virsboskolan återinföras?

Väljarna kunde välja att kryssa för ja, nej eller avstår (ibid).

Folkomröstningen hölls i samband med val till Europaparlamentet den 25 maj 2014 och resulterade i ett ja till att öppna högstadiet på Virsboskolan igen med siffrorna 61 procent ja, 27 procent nej och 11 procent blanka röster. (Surahammars kommun 2014b). Valdeltagandet var 24 procent i kommunen som helhet, vilket är ett av de lägsta sedan det reformerade folkinitiativet infördes (SKL 2013 s 23).

---

³ Bilder av valsedlar finns i bilaga 3.

Folkomröstningen i Surahammar kan ses som en fråga som berör en del av kommunen, och i viss mån även vissa kommunmedborgare, mer än andra. Det brukar leda till att valdeltagandet är högre bland de som är mest berörda i frågan. I folkomröstningen i Surahammar varierade valdeltagandet mellan 15 procent upp till 37 procent i det valdistrikt där skolan, med högstadiet som folkomröstningen gällde, är belägen (Surahammars kommun 2014c).

Folkomröstning om detaljplan i Höganäs kommun

Höganäs kommun, belägen i nordvästra Skåne, har lite drygt 25 000 invånare i orter belägna vid Kullaberg. Kommunen är kustkommun vid södra delen av Kattegatt (SCB 2014). Huvudorten Höganäs har utvecklats från ett fiskeläge till en liten stad (Höganäs kommun 2014a).

Den fråga som blev föremål för folkinitiativ och folkomröstning är ett förslag till ny detaljplan för hamnområdet i kommunens huvudort Höganäs. Den del av hamnen som den nya detaljplanen skulle ha förändrat är en yta som under sommaren är parkeringsplats och under vintern fungerar som uppläggningsplats för båtar. I detaljplanen föreslås att där ska tillåtas byggnation av bostäder, hotell, kontor, affärer med mera. Båtuppläggningsplatsen vintertid skulle få flyttas till ett annat område. Den konkreta utformningen av förslaget till detaljplan kom fram efter en arkitekttävling om utformningen av hamnen (Höganäs kommun 2014b). Det vinnande, och enda, förslaget innefattar byggnation på höjden på, enligt skisserna, upp till 12-13 våningar och skulle utgöra ett i området dominerande inslag (Höganäs kommun 2013a).

Sedan dessa planer blivit kända skapades en aktionsgrupp, "Rädda Höganäs Hamn" som samlade ihop tillräckligt många röster för att kommunfullmäktige skulle bli tvungna att ta ställning till frågan om folkomröstning. Kommunfullmäktige beslöt med röstsiffrorna 32 ja mot fem nej att genomföra folkomröstningen (Höganäs kommun 2013b).

Kommunmedborgarna kunde välja på tre olika valsedlar:

"Vill du att det byggs bostäder och hotell på del av fastigheten Höganäs 36:2?"

Den texten följdes på respektive valsedel av antingen ett "JA", "NEJ" eller en tom yta för den blanka valsedeln.

Folkomröstningen hölls den 25 maj 2014 i samband med val till Europaparlamentet, Valresultatet blev 45 procent ja, 51 procent nej och 4 procent blankröster. Valdeltagandet var 57 procent (Höganäs kommun 2014b).

Folkomröstning om kommunindelning i Botkyrka kommun

Botkyrka kommun i Södertörn i Stockholm län har 88 000 invånare. Av dem bor 18 000 i kommundelen Tullinge (SKL 2011 s. 7).

Sedan 2006 har det lokala Tullingepartiet verkat för att Tullinge ska bli egen kommun (Tullingepartiet 2014). Folkinitiativet till den folkomröstning om kommunindelning, att bryta ut Tullinge ur Botkyrka kommun, som genomfördes i samband med de allmänna valen 2014 har tagits av Tullingepartiet. Vid behandling i kommunfullmäktige togs beslutet om att genomföra en folkomröstning utan votering (SKL 2011 s. 19).

Medborgarna kunde vid folkomröstningen, som hölls i samband med ordinarie val den 14 september 2014, välja mellan tre valsedlar. Förutom märkning som angav att valsedeln avsåg folkomröstning och kommunens namn hade valsedlarna följande text:

Ja-valsedeln:

Vill du att kommundelen Tullinge ska brytas ut från nuvarande Botkyrka kommun, så att det bildas två kommuner: Botkyrka (utan Tullinge) och Tullinge?

JA

– jag vill att dagens Botkyrka delas upp i två kommuner: Botkyrka kommun och Tullinge kommun.

Nej-valsedeln:

Vill du att kommundelen Tullinge ska brytas ut från nuvarande Botkyrka kommun, så att det bildas två kommuner: Botkyrka (utan Tullinge) och Tullinge?

NEJ

- jag vill att Botkyrka ska fortsätta vara en sammanhållen kommun, där kommundelen Tullinge är kvar som en del av Botkyrka kommun.

Den blanka valsedeln var förutom märkningen utan text.

Resultatet av folkomröstningen blev 26 procent ja till kommunindelning, 70 procent nej till kommunindelning och fyra procent blankröster. I Tullinge blev resultatet anorlunda. Där röstade 67 procent ja till kommunindelning, 31 procent nej till kommunindelning och två procent röstade blankt. Valdeltagandet i folkomröstningen var 65 procent i kommunen och varierade mellan 51 och 85 procent. Högst var deltagandet i Tullinge (Botkyrka 2014).

Folkomröstning om trängselskatt i Göteborgs kommun

Göteborg, i Västra Götalands län, är med sina drygt 525 000 invånare rikets näst största stad. Förutom att vara hem för sina invånare är Göteborg också staden dit många arbetspendlar. 2012 reste över 108 000 personer regelbundet till Göteborgs kommun för att arbeta (SCB 2014). Staden är också knutpunkt för såväl sjöfart som landsvägs-, tåg- och flygtrafik.

Den första januari 2013 infördes trängselskatt för vägtrafik i Göteborg. Skatten är en statlig skatt, beslutad av riksdagen och administrerad av Transportstyrelsen (Transportstyrelsen 2015).

Trängselskatten i Göteborg är mer än ett sätt att minska trafiken i staden. Den är en betydande del av finansieringen av det Västsvenska paketet som innefattar Västlänken – en tågtunnel under staden som ska förvandla Göteborgs central från säckstation till genomgångsstation vilket ska ge snabbare resor, en ny Götaälvsbro, en ny tunnel vid Marieholm samt nya vägar och perronger för kollektivtrafiken (ibid).

Genomförandet av Västsvenska paketet bygger på en avtalad överenskommelse från 2009/2010⁴ mellan Trafikverket⁵, Västra Götalandsregionen, Landstinget Halland och Göteborgs stad om finansieringen. Trängselskatten som ska tas ut under minst 25 år ska enligt överenskommelsen stå för 12 av de 30 miljarder kronor projektet beräknades kosta i dåtidens penningvärde (ibid).

I kommunalvalet 2010 kandiderade Vägvalet, ett lokalt parti som uppstod ur frågan om trängselskatt (Vägvalet 2014). Partiet ordnade ett folkinitiativ enligt den äldre lagstiftningen som dock avslogs av kommunfullmäktige i april 2011 (Göteborgs kommun 2011).

Det var dock inte det partiet som initierade folkinitiativet till den folkomröstning som ingår i studien. Den drivande kraften bakom det folkinitiativet var den lokala, men till Expressen knutna, kvällstidningen GT (Göteborgs-Tidningen). Tidningen organiserade en namninsamling med krav på en folkomröstning om trängselskatten. Formellt stod dock två av tidningens redaktörer bakom folkinitiativet eftersom organisationer inte kan väcka folkinitiativ⁶ (SKL 2013).

---

⁴ De dubbla årtalen beror på att de olika aktörerna skrev under avtalet vid olika tidpunkter.

⁵ Vid tidpunkten hade Trafikverket inte bildats genom sammanslagning av Banverket och Vägverket som står som parter i avtalet.

⁶ Ett folkinitiativ till folkomröstning räknas enligt kommunallagen 5 kap. 23 § som rätt att ta initiativ till ärende i kommun- eller landstingsfullmäktige och är förbehållet personer med rösträtt i val till församlingen (SFS 1991:900)

När kommunfullmäktige röstade om folkinitiativets begäran om folkomröstning i kommunfullmäktige var en majoritet emot att genomföra folkomröstningen: 53 nej och 28 ja till folkomröstningen. En nej-röst till och folkinitiativet hade således blivit avvisat (Ibid).

Folkomröstningen hölls tillsammans med de allmänna valen den 14 september 2014. Väljarna hade att ta ställning till följande val med inledande text:

**Folkomröstning i Göteborg
om trängselskatt**

Göteborgs stad har tillsammans med svenska staten, Göteborgsregionen, Region Halland och Västra Götalandsregionen ett avtal om Västsvenska paketet. Trängselskatten, som infördes i Göteborg 2013, ingår i avtalet och har tre syften: minska trängsel, förbättra miljön och delfinansiera Västsvenska paketet.

Paketet innehåller bland annat en ny Götaålvbro, en pendeltågstunnel, en ny älvförbindelse och investeringar i kollektivtrafiken.

Kommunfullmäktige har efter ett folkinitiativ beslutat hålla en rådgivande folkomröstning.

*Anser du att trängselskatten ska fortsätta i Göteborg efter valet 2014?
(Göteborgs kommun 2014 a)*

Väljarna valde genom att kryssa i ja eller nej. Någon särskild blank röstsedel fanns inte.

Resultatet av folkomröstningen blev 53 procent nej och 43 procent ja till fortsatt trängselskatt. Valdeltagandet var 73 procent. Trängselskattens vara eller icke vara är en fråga som berör hela kommunen. Det kan vara en förklaring till att valdeltagandet inte uppvisar stora skillnader mellan valdistrikten. Högst valdeltagande var det i valdistrikt väster där drygt 77 procent av de röstberättigade röstade. Lägst var det i valdistrikt öster där valdeltagandet var knappt 65 procent (Göteborgs kommun 2014b).

I nästa avsnitt ska vi teckna en bild av hur mediesituationen i de fyra kommunerna ser ut.

MEDIESITUATIONEN I DE UNDERSÖKTA KOMMUNERNA

De fyra kommunerna i studien är sett till den mediebevakning de, baserat på förekomsten av medier i respektive kommun, kan förväntas ha en ytterst heterogen skara.

Den ena ytterligheten utgörs av Göteborgs kommun som kan sägas ha en närmast full palett av på orten producerade och publicerade medier. Där finns såväl en daglig prenumererad morgontidning och en daglig kvällstidning, två fådagartidningar, lokal radio och huvudredaktion för ett regionalt nyhetsprogram i TV. Till detta kommer ett flertal gratisdistribuerade tidningar. Analysen för Göteborg grundas därför på material från fler typer av medier än för de övriga kommunerna i studien.

I den andra änden av skalan finns Botkyrka som helt saknar på orten producerad och publicerad media. Botkyrka ligger, trots geografisk närhet till Stockholm och de stora redaktioner för press och etermedia som finns där, i det som brukar kallas för medieskugga (Nord & Nygren 2002). Undersökningen av folkomröstningen i Botkyrka bygger därför huvudsakligen på en medietyp.

Mittemellan dessa ytterligheter kan man placera Surahammar och Höganäs. Inget stort dagligt nyhetsmedium finns på orten. De har dock genom närhet till större städer (Västerås respektive Helsingborg) och den dagspress som finns där tillgång den lokala bevakning som görs av tidningarnas lokalredaktörer. I Höganäs finns dessutom en lokal gratistidning och den lokala gratisedition som produceras av tidningen i den större grannkommunen.

Medienärvaron i Botkyrka, Surahammar och Höganäs påverkas positivt av att de ingår i sändnings- och bevakningsområdena för Sveriges Radios och Sveriges Televisions regionala kanaler. Detaljer om mediasituationen i respektive kommun framgår av nästa avsnitt som beskriver hur undersökningen är utförd.

OM METODEN OCH MATERIAL

I det här avsnittet beskrivs hur studien genomförts, vilket material som ingått, samt överväganden och begränsningar som gjorts.

Metod

Undersökningens metod är en kvantitativ innehållsanalys. Analysen har skett på artikel/inslagsnivå, det vill säga varje enhet har granskats efter vad den handlade om: bland annat studerades om det rörde kommunvalet eller folkomröstning, vilket ämnesområde som behandlats, typ av text – ledare, insändare, nyhet eller annat och hur den journalistiska hanteringen av ämnet såg ut. Dessutom analyserades vilka partier som kom till tals och hur de beskrevs, vilka som fick synas i texterna/inslagen och om det fanns någon värdering av folkomröstningen och dess betydelse.

En innehållsfaktor förtjänar att nämnas särskilt. Förutom att vi studerade texterna för att se vilken valrörelse de huvudsakligen handlade om kontrollerade vi också om det fanns någon form av hänvisning eller referens till folkomröstningen utan att man för den sakens skull kunde klassa texten/inslaget som att handla om folkomröstningen eller båda valen. Denna metod valdes för att vi antog att den typen av referenser kunde förekomma, särskilt i texter från de kommuner där folkomröstningen genomfördes före de ordinarie valen, det vill säga i Höganäs och Surahammar. Man kan säga att vi på detta sätt i någon mån förstärkte vår blick bakåt i tiden.

Texterna granskades med hjälp av ett kodschema som kan sägas ställa en rad frågor till texten: om den handlar om folkomröstningen eller kommunvalet är ett exempel på en sådan fråga. I det praktiska genomförandet samlas dessa frågor i ett kodschema där de olika "frågorna" går under namnet variabler.

Hela kodschemat finns i bilaga 1. Där finns också kommentarer som förklarar hur frågor tolkats.

Val av ingående texter och inslag

Studiens minsta delar är dess analysenheter. De utgörs av artiklar i tryckta eller webbpublicerade medier samt radio- och TV-inslag. Då studien även omfattar webbsidorna, också för de medier vars huvudsakliga kanal är en annan, ingår även bloggar och liknande på dessa samt läsarkommentarer lämnade på webben.

För att komma ifråga för studien måste analysenheten antingen vara vinjetterad eller på annat sätt utmärkt att handla om det kommunala valet och/eller folkomröstningen, tydligt handla om det kommunala valet och/eller folkomröstningen eller referera till folkomröstningen eller den sakfråga som folkomröstningen i den undersökta kommunen rör eller rörde.

Begränsningar

I denna studie undersöks mediernas innehåll för att se på vilket sätt mediebevakningen av lokala valrörelser uppmärksammar kommunala folkomröstningar. Vi har begränsat tiden för studien så att de tre sista veckorna före det allmänna valet 2014 ingår – det vill säga tidsperioden från den 25 augusti till den 14 september.

Begränsningar vad gäller studerat material framgår av nedanstående stycke.

Material – undersökta medier

När det gäller beslut om vilka medier som skulle ingå i studien har det i det här fallet knappast varit fråga om ett urval. Då tre av kommunerna i studien, Botkyrka, Surahammar och Höganäs inte har något dagligt medieföretag med säte i kommunen har urvalsprocessen snarast handlat om att hitta medier som kan tänkas spegla processerna i de kommunala folkomröstningarna och de allmänna valen i dessa kommuner.

Valet av medier till studien kan bäst beskrivas som en flerstegsprocess. Steg ett krävde inga större insatser. Baserat på egen kännedom kunde SVT:s regionala sändningar, Sveriges Radios lokalradiostationer och den morgonpress vars spridningsområde innefattar de berörda kommunerna läggas till studiens underlag.

Därefter beslöts också att inte ta med de båda Stockholmsutgivna kvällstidningarna då deras innehåll är av sådan karaktär att det inte är sannolikt att hitta den typ av lokala kommunala nyheter som behövs i studien. Däremot inkluderas av två skäl Expressens Göteborgsedition – GT (Göteborgs-Tidningen). För det första så är den i motsats till sin huvudtidning, Expressen, mer lokal till sin karaktär och, för det andra, så spelade tidningen en avgörande roll för folkinitiativet till folkomröstningen i Göteborg.

I nästa steg kontaktades informatörer och/eller pressansvariga i de fyra berörda kommunorganisationerna. Med hjälp av dem lokaliserades gratistidningar, webbtidningar och fådagarstidningar med innehåll som skulle kunna vara aktuellt för studien. I samband med att vi med de utvalda medierna diskuterade hur vi bäst skulle ta del av det redaktionella materialet rörande folkomröstning och kommunval passade vi på att dra nytta av deras lokala kännedom om de lokala medielandskapen för att förvissa oss om att vi fått fatt i all relevant media. Som sista steg gjordes sökningar på internet för att i möjligaste mån säkerställa att alla relevanta medier inkluderats.

Tabell 1. Medieunderlag i respektive kommun i studien			
Göteborg	Surahammar	Höganäs	Botkyrka
Daglig morgonpress: Göteborgs-Posten Kvällspress: GT Fådagarspress: Fria Tidningen Göteborg ETC – Göteborg Etermedia: Västnytt (SVT) Radio P4 Göteborg Gratis tidningar: Torslanda Tidningen Direktpress Centrum Direktpress Hisingen Direktpress Väster Direktpress Nordost Direktpress Sydväst	Daglig morgonpress: Västmanlands Läns Tidning Etermedia: Tvärsnytt (SVT) Radio P4 Västmanland Gratis tidningar: Västerås Tidning Webbtidningar: Magasin 24	Daglig morgonpress: Helsingborgs Dagblad Etermedia: Sydnytt (SVT) Radio P4 Malmöhus Gratis tidningar: Hallå Höganäs Lokaltidningen Höganäs	Daglig morgonpress: Dagens Nyheter Svenska Dagbladet Fådagarspress: ETC-Stockholm Fria Tidningen Stockholm Etermedia: ABC-Nytt (SVT) Radio P4 Stockholm Gratis tidningar: Mitt i Botkyrka/Salem Södra Sidan

Tabell 1 visar vilka medier som ingått i studien i respektive undersökt kommun.

Tillsammans ledde detta fram till en lista med 31 olika medier: prenumererade morgontidningar, en lösnummerförsåld kvällstidning, en webbtidning, lokalradio-kanaler, regionala tv-stationer, och gratisdistribuerade reklamtidningar. Fördelningen av undersökta medier i respektive kommun framgår av tabell 1.

Av tabell 1 framgår också att de för studierna valda medierna ger ett urval som inte är helt ortodox jämfört med hur mediestudier vanligen ser ut. Att vi valt att gå ifrån ett mer typiskt urval: etermedier plus prenumererad morgonpress och, i förekommande fall, kvällspress beror på avsaknaden av i kommunen producerad och publicerad media och ett fenomen som brukar kallas för medieskugga (Nord & Nygren 2002). I det här fallet gäller det främst Botkyrka. Med kännedom om fenomenet medieskugga såg vi skäl att anta att det, trots att Botkyrka ingår i spridningsområdet

för Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, fanns en risk att mängden texter om kommunvalet och folkomröstningen skulle vara tämligen blygsam. Men även vad gäller det mediala utbudet för Surahammar och Höganäs fanns skäl att räkna med att det mediala utbudet inte skulle vara omfattande.

Man kan i tabell 1 också se att urvalen för de undersökta kommunerna uppvisade skillnader mellan kommunerna vad gäller både antalet undersökta medier och typer av undersökta medier. Göteborg framstår som väl försett med lokalt producerad media av alla slag, förutom webbtidning, medan undersökningen vad gäller Surahammar och Botkyrka måste byggas helt på medier som producerats utanför kommunen.

Om undersökningens primära syfte hade varit att studera skillnader mellan kommuner hade en sådan slagsida kunnat vara förödande. Här spelar den emellertid en mindre roll. Dels för att undersökningen kan ses som en studie av fyra fall som tillsammans kan beskriva relationen folkomröstning/kommunala val, dels för att underlaget till studierna i respektive ort kan ses som, så långt det praktiskt varit möjligt, ett totalurval – det vill säga ett urval som oavsett dess storlek räknat i antalet analysenheter beskriver hur det faktiskt såg ut under undersökningsperioden. Det betyder att resultaten från de olika kommunerna kan fungera för jämförelser så länge man inte drar alltför långtgående slutsatser av dem eller försöker sig på att göra alltför avancerade jämförande analyser.

Av tabell 2 framgår att denna metod att göra urvalet inte saknar fog. En icke oväsentlig del av analysenheterna har fått hämtas från fådagartidningar och gratisdistribuerad press. Särskilt tydligt är det för Botkyrka där omkring fyra femtedelar av analysenheterna kommer ur dessa tidningar. Även för analyserna som rör Surahammar och Höganäs spelar dessa medier en stor roll. I båda kommunerna hämtas mer än hälften av analysenheterna från dessa typer av medier. I Göteborg är deras betydelse mindre även om nästan var femte analysenhet kommer från dessa källor. Sett till hela undersökningen stammar ungefär var tredje analysenhet från fådagartidningar och gratisdistribuerad press.

Tabell 2 Analysenheternas ursprung					
Absoluta tal					
Kommun/ Typ av media	Göteborg	Höganäs	Surahammar	Botkyrka	Samtliga
Morgonpress	56	23	15	2	96
Kvällspress	43				43
Etermedia	22		8	6	35
Gratismedia	23	12		31	66
Fådagarsmedia	6			1	7
Summa	149	35	23	40	247

Tabell 2 visar ur vilka typer av media som analysenheter kunnat hämtas i respektive kommun.

Av tabell 2 framgår också att analysenheterna är ojämnt fördelade på de studerade orterna. Mer än hälften kommer från Göteborg. Denna sneda fördelning gör att det blir svårt att göra avancerade kvantitativa jämförelser mellan kommunerna samt att det, förutom för Göteborg, blir svårt att göra analyser på lägre nivå än artikelnivå.

Det vi kan uppnå i denna studie är att med hjälp av kvantitativ analys teckna en bild för var och en av de undersökta kommunerna och på denna nivå tolka de olika bilderna för att se om där finns några generella likheter eller olikheter.

Praktiska detaljer i insamlingskedet

För att säkerställa att studien kom att bygga på ett så komplett underlag som möjligt beslöt vi att inte förlita oss på de i studien ingående mediernas webbsidor. Detta för att webbpublicering i viss mån är som att skriva i vatten. Ett nyhetsmediums webbsida uppdateras regelbundet och vi bedömde att det fanns en risk att vi därför kunde riskera att missa analysenheter. Ännu en riskfaktor var antalet medier i studien. Webbsidor ser olika ut. Det kan krävas att man lär sig navigera på dem för att säkert veta att man inte missar det man letar efter. För att undvika risken att missa analysenheter av detta skäl tecknade vi prenumerationer på de medier där det var möjligt. Genom en överenskommelse med Göteborgs-Tidningens chefredaktör samlade företaget ihop tidningarna under undersökningsperioden åt oss.

När det gällde etermedierna var vi dock beroende av internet. Innehållet i lokalradio-kanalernas sändningar samlades in via deras hemsidor. De regionala TV-stationernas material samlades in på SVT Play.

För de regionala TV-stationerna valdes den längsta kvällssändningen att ingå i analysen. När det gäller radio var processen inte lika enkel. Efter samtal med ansvariga på radiokanalerna kom vi fram till följande arbetsprocess. Vi sökte i texterna på hemsidorna efter inslag om kommunvalet och/eller folkomröstningen. Dessutom lyssnade vi på den i minuter räknat längsta eftermiddagssändningen.

De gratisdistribuerade tidningarna finns tillgängliga som PDF. Dessa laddades ner för analys.

De mediers hemsidor där läsarkommentarer publicerades söktes av regelbundet. Dock uppstod en missuppfattning i samtal med redaktionen för Västmanlands läns tidning vilket fick oss att felaktigt dra slutsatsen att där inte publicerades läsarkommentarer. Tidningen har dock i efterhand försett oss med de texter om Surahammar som under perioden fått läsarkommentarer.

Den webbpublicerade tidningen Magasin 24, i Västerås, besöktes regelbundet i sökandet efter relevanta texter.

Då webbunikt material påträffades laddades detta ner.

Antalet olika medier och skilda publiceringsformer i studien krävde, bland annat på grund av antalet exemplar och sändningar, en hög grad av systematik i insamlingen av analysenheter. Totalt granskades 179 tidningsexemplar och 156 radio- och tevesändningar. Dessutom besöktes samtliga mediers hemsidor regelbundet för att söka efter webbunikt material. För att säkerställa att samtliga medier kontrollerades för samtliga dagar under undersökningsperioden upprättades fyra loggböcker, en för varje kommun, där de undersökta medierna kunde prickas av dag för dag. Exempel på en sådan loggbok finns i bilaga 2.

Avgöranden rörande material under arbetets gång

I Göteborg uppstod något som kan ses som ett problem rörande urvalet av analysenheter. I studiens början räknades inte analysenheter som handlade om Västlänken som texter som handlade om folkomröstningen och beaktades därför inte i studien. Under undersökningsperioden kom dock frågor om Västlänken⁷ – bland annat finansiering, påverkan, säkerhet med mera att, av olika debattörer, föras in i debatten om folkomröstningsobjektet – trängselskattens vara eller inte vara.

---

⁷ Del av Västsvenska paketet. Västlänken är en tågtunnel under centrala Göteborg som möjliggör genomfart av tåg vilket ger möjlighet till fler och snabbare förbindelser. Den ger också nya underjordiska stationer i Göteborg.

Under undersökningens senare del räknades därför frågor om Västlänken till folkomröstningen även om den formellt inte direkt berördes av folkomröstningsfrågan. Man hade i det läget kunnat besluta att räkna tidigare publicerade analysenheter som rörde Västlänken som analysenheter rörande folkomröstningen. Men då dessa, när de publicerades, inte publicerades som kopplade till folkomröstningsfrågan valde vi att inte göra någon sådan omvärdering då vi menar att man får utgå från hur texten sannolikt tolkades då den publicerades.

Kontroller utanför kodschemat

Undersökningen omfattar medier av skilda slag, där finns prenumererad dagspress, - på papper och webb, public service radio och TV, en nättidning och gratistidningar och deras webbsidor med veckoutgivning. Ganska snart insåg vi att vi svårigen kunde skapa ett kodschema som till fullo speglade bredden i medieutbudet.

Detta var tydligast i Göteborg där såväl den ledande tidningen, Göteborgs-Posten, Radio Göteborg och SVT:s regionala nyhetsprogram, Västnytt, hade särskilda aktiviteter som helt eller huvudsakligen handlade om kommunvalet och eller folkomröstningen i Göteborg.

För att ändå få med dessa i redovisningen samlade vi in information om dessa för att avgöra om de rörde kommunval eller folkomröstning.

RESULTAT

Ordningen för denna redovisning av resultat följer det antagande om betydelsen av aktualitet och polarisering av konflikt för mediebildens som redovisades i figur 2. Beskrivningen börjar med Höganäs där båda de båda dimensionerna kan antas ha haft minst betydelse för mediebildens, och avslutar med Göteborg där de kan antas ha betytt mer.

Höganäs kommun

Höganäs är den av kommunerna i undersökningen där aktualitet och polarisering av folkomröstningsfrågan kunde förväntas ha minst betydelse för mediebildens. Beslut om att genomföra folkomröstningen fattades utan votering av kommunfullmäktige och folkomröstningen, som rörde en detaljplan för del av hamnen, var separerad i tid från de ordinarie valen då den hölls i maj 2014 i samband med val till Europaparlamentet.

Totalt ingår 35 texter/inslag i studiens underlag för Höganäs kommun. Det mediala utbudet domineras av morgontidningen som ges i den större grannkommunen. Men i Höganäs finns även två gratisdistribuerade tidningar.

Valtemperaturens förändring när valdagen närmar sig speglas i antalet analysenheter. Men tendensen är, vilket framgår av tabell 3, inte tydlig då antalet analysenheter är det samma de två sista veckorna i undersökningsperioden.

Tabell 3. Fördelning av texter/inslag över tid	
Absoluta tal	
Tid	Antal
21-31 augusti	7
1-7 september	14
8-14 september	14
N= 35	

Tabellen visar fördelning av texter/inslag över tid.

Texterna i Höganäs kommer huvudsakligen från den i grannkommunen utgivna Helsingborgs Dagblad. De två gratistidningarna, Lokaltidningen Höganäs och Hallå Höganäs svarar för resten av underlaget (tabell 4).

Texter om val och valrörelse återfinns huvudsakligen i två kategorier: Nyheter och reportage samt i insändare.

Tabell 4. Fördelning på journalistisk genre	
Absoluta tal	
Nyheter/reportage	16
Sakpolitisk guide	3
Debatt	1
Insändare	15
Summa	35
N= 35	

Tabell visar fördelningen av texter/inslag på olika slag av journalistisk genre.

I tabell 5 nedan kan man utläsa den betydelse som de gratisdistribuerade tidningarna har för bilden av valrörelsen i Höganäs. När det gäller nyheter och reportage så matchar de antalet i den stora prenumererade tidningen.

Ett för denna studie viktigt faktum gäller fördelningen av den massmediala uppmärksamheten på folkomröstning och kommunval. Inga texter eller inslag med folkomröstningen som huvudtema återfanns under undersökningsperioden. Dock handlar en text om både folkomröstning och kommunval.

Tabell 5. Fördelning av texter efter valrörelse i fokus per medium			
Absoluta tal			
Tid	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen
Helsingborgs Dagblad	-	21	-
Hallå Höganäs	-	4	-
Lokaltidningen Höganäs	-	7	1
Summa	-	32	1
N = 33			

Tabell visar fördelningen av texter efter valrörelse och medium.

I underlaget ingår inte två insändare där val i fokus ej kunde fastställas. Hallå Höganäs utges av Helsingborgs Dagblad.

Men det betyder inte att folkomröstningen, eller det den gällde, är helt bortglömd i Höganäs. I nio av de 35 texterna görs hänvisningar till folkomröstningen. De förekommer i alla journalistiska genrer, men majoritet finns bland nyheter/reportage.

Därutöver studerades också om det fanns texter där någon eller några aktörer uttalade omdömen om folkomröstningens legitimitet eller betydelse för medborgarnas kunskaper. I Höganäs förekom inte några sådana omdömen om folkomröstningen.

Surahammars kommun

I Surahammars kommun är den politiska polariseringen klassad som hög (figur 2). Det gäller behandlingen i kommunfullmäktige där en (otillräcklig) majoritet röstade mot att genomföra en folkomröstning. När det gäller aktualitet är den låg då folkomröstningen och de allmänna valen var skilda åt i tid.

Folkomröstningen om huruvida högstadiet i Virsbo skulle återupprättas hölls i maj 2014 i samband med val till Europaparlamentet.

Tabell 6. Fördelning av texter/inslag över tid	
Absoluta tal	
Tid	Antal
21-31 augusti	8
1-7 september	2
8-14 september	13
N= 23	

Tabellen visar fördelning av texter/inslag över tid.

Mängden analysenheter som rör Surahammar är den lägsta i denna studie. Vad skälet till det är kan inte fastslås. En faktor är med stor sannolikhet mediasituationen i Västmanland och därmed i Surahammar. En annan faktor kan vara att den stora skogsbrand som rasade i området under större delen av undersökningsperioden sannolikt omfördelade en del av de redaktionella resurser som annars hade kunnat användas för att bevaka kommunval i området.

Även om mängden analysenheter är lågt (23 stycken) så kan man se att deras fördelning över tid är sådan att de speglar hur valtemperaturen stiger ju närmare valdagen kommer (tabell 6).

Som framgår av tabell 6 ovan så utgör publiceringarna under valrörelsens sista vecka lejonparten av analysenheterna – det är dock svårt att tala om en tydlig tendens vilket kan förklaras av att antalet analysenheter är så få.

I Surahammar finns inget lokalt medieföretag lokaliserat och samtliga analysenheter kommer från Västmanlands läns tidning, VLT, och Radio Västmanland.

Ser man till hur analysenheterna fördelar sig på olika journalistiska genrer så skiljer sig resultatet för Surahammar en del från övriga kommuner på två punkter, se tabell 7 nedan. Antalet sakpolitiska guider är jämförelsevis högt vilket förklaras av att Radio Västmanland valde att publicera sådana. Andelen insändare i materialet är

låg. Vad det beror på kan inte sägas med säkerhet. Men sannolikt kan det förklaras av att insändare inte publiceras i radio och att insändare från Surahammar måste slåss om utrymmet i Västmanlands läns tidning med insändare från, bland andra, det betydligt större Västerås.

Tabell 7. Fördelning på journalistisk genre	
Absoluta tal	
Nyheter/reportage	9
Sakpolitisk guide	9
Ledare	3
Insändare	2
Summa	23
N= 23	

Tabell visar fördelningen av texter/inslag på olika slag av journalistisk genre.

Ett för denna studie centralt resultat vad gäller Surahammar är fördelningen av texter/inslag mellan kommunval och folkomröstning. Det resultatet är tydligt: Inga texter eller inslag hade folkomröstningen som huvudsakligt ämne under undersökningsperioden, se tabell 8.

Tabell 8. Fördelning av texter efter valrörelse i fokus per medium			
Absoluta tal			
Tid	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen
Västmanlands läns tidn.	-	15	-
Radio Västmanland	-	8	-
Summa	-	23	-
N-tal = 23			

Tabell visar fördelningen av texter efter valrörelse och medium.

I underlaget ingår inte två insändare där val i fokus ej kunde fastställas

Att folkomröstningen inte förekom som huvudämne i någon av analysenheterna i studien betyder dock inte att frågan som var föremål för folkomröstning är bortglömd: I fyra av de 23 analysenheterna förekom hänvisningar, i alla genrer, till den genomförda folkomröstningen och/eller det den gällde.

I studien har vi också mätt förekomsten av omdömen, exempelvis om folkomröstningen beskrivs som ett legitimitetsproblem, utsätts för kritik, utgör en kunskapskälla med mera. Dock förekommer inga sådana omdömen om folkomröstningen i underlaget för Surahammar.

Botkyrka

I den här studien intar Botkyrka ett analytiskt mellanläge precis som Surahammar. Positionerna är dock inte av samma slag. I Surahammar gällde det den politiska polariseringen medan det i Botkyrka är aktualiteten, det vill säga närheten i tid, som kan antas verka förstärkande på bevakningen av folkomröstningen i den lokala valrörelsen.

I Botkyrka kommun hölls folkomröstning om kommunindelning i samband med allmänna val i september 2014.

Trots att Botkyrka jämfört med Surahammar och Höganäs kommuner är en stor kommun, mer än tre gånger större än Höganäs och ungefär nio gånger större än Surahammar, så återspeglar det sig knappast i den mediala uppmärksamhet som kommunval och folkomröstning rönt. Granskningen av mediernas bevakning resulterade i 40 analysenheter.

Även i Botkyrka, liksom i Surahammar och Höganäs, kan man se hur antalet analysenheter följer valtemperaturens stegring när valdagen närmar sig (tabell 9). Tabellen visar också hur fördelningen mellan huvudfokus i texterna/inslagen har fördelats över undersökningsperioden. Det finns en svag tendens till att det mediala intresset för folkomröstningen ökar mer än intresset för kommunvalet när valdagen närmar sig.

Tabell 9. Fördelning av texter/inslag över tid				
Absoluta tal				
Tid	Kommunval	Folkomröstning	Båda	Alla
21-31 augusti	8	4		12
1-7 september	1	9		10
8-14 september	9	8	1	18
Alla	18	21	1	40
N= 40				

Tabellen visar fördelning av texter/inslag över tid och fördelningen av fokus på de olika valen.

Jämfört med de två kommuner i undersökningen där folkomröstningen genomfördes före de ordinarie valen så är den tydligaste skillnaden att massmediernas lokala valfokus har delats mellan kommunvalet och folkomröstningen. Något mer än hälften av texterna/inslagen rörde helt eller delvis folkomröstningen. Skillnaden är inte stor räknat i absoluta tal så en rimlig beskrivning är att fördelningen mellan de två valen är i stort sett jämn.

Ännu en skillnad är att fler medier beskrev de politiska aktiviteterna i Botkyrka under undersökningsperioden. Inte mindre än fem olika massmedier av skilda typer har lämnat bidrag till underlaget (tabell 10).

I gruppen finns såväl rikspress, regional radio och TV, lokal endagarspress och två gratisdistribuerade tidningar. Det är positivt för bredden i rapporteringen då bilden av den politiska aktiviteten har skapats i flera olika journalistiska genrer.

Men bredden avtar vid en närmare studie av det mediala innehållet. Två av medierna, de båda gratistidningarna, Mitt i Botkyrka/Salem och Södra Sidan, står för mer än tre fjärdedelar av antalet texter/inslag. Samtliga insändare och samtliga sakpolitiska guider återfinns i gratispressen och dessa dominerar även den politiska nyhetsförmedlingen.

Vänder vi blicken mot hur de olika medierna klarade av att skildra de båda lokala valrörelser som pågick i Botkyrka (även om gränsdragningen i praktiken säkert var oklar) så ser man i tabell 10 att bara två av massmedierna skildrade både folkomröstningen och kommunvalet. Möjligen kan Radio Stockholm anses ha gjort det med ett inslag som rörde båda valen.

Tabell 10 visar också fördelningen mellan medial uppmärksamhet för folkomröstningen respektive kommunvalet i Botkyrka. I stort sett väger det jämnt mellan de båda fokusen även om en liten övervikt för rapporteringen kring folkomröstningen kan anas.

Absoluta tal				
Tid	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen	Samtliga
Dagens Nyheter	-	2	-	2
Mitt i Botkyrka/Salem	3	3	-	6
Södra Sidan	15	10	-	25
ABC-Nytt	-	3	-	3
Radio Stockholm	2	-	1	3
Fria Tidningen Sthlm.	1	-	-	1
Summa	21	18	1	40
N= 40				

Tabell visar fördelningen av texter efter valrörelse och medium.

Det kan också vara intressant att se i vilka journalistiska genrer som de respektive valen speglades. När det gäller nyhetsbevakning så väger det jämnt mellan valen. Men när det gäller folkets röst, i det här fallet så som den kommer till uttryck genom insändare, så återfinns dessa bara i det medieinnehåll som rör folkomröstningen.

Tabell 11. Fördelning på journalistisk genre efter fokus på val				
Absoluta tal				
Tid	Folkomröstning	kommunval	Båda	Samtliga
Nyheter/reportage	10	11	1	22
Analys/kommentar/ krönika	-	1	-	1
Sakpolitisk guide	1	4	-	5
Ledare	1	-	-	1
Debatt	-	1	-	1
Insändare	9	-	-	9
Annan	-	1	-	1
Summa	21	18	1	40
N= 40				

Tabell visar fördelningen av texter/inslag på olika slag av journalistisk genre och fokus på val

Allt medieinnehåll kunde inte kodas med hjälp av det befintliga kodschemat. För Botkyrka gäller det särskilt debatter i radio som Radio Stockholm ordnade. De hade dock i allmänhet inte fokus på en kommun. Dock sattes en debatt av för just Botkyrka och folkomröstningsfrågan där.

Göteborg

Göteborg är den kommun i studien som har flest medier och störst antal texter/inslag i studien. Då medierna är av olika slag så representerar underlaget närmast ett tvärsnitt av svenska medier. Det är också den kommun där vi, efter den indelning som redogjorts för i figur 2, sannolikt kommer att finna det starkaste genomslaget för folkomröstningsfrågan i den lokala valrörelsen: folkomröstningen hölls i samband med de ordinarie valen och det var ett oenigt kommunfullmäktige som med minsta möjliga marginal inte lyckades avvisa folkomröstningen.

Liksom i studiens övriga kommuner speglar fördelningen av analysenheter över tid hur valtemperaturen stiger ju närmare valdagen kommer – även om tendensen inte är särskilt stark. Men i Göteborg kan också ett annat intressant skeende iaktas. Som framgår av tabell 12 nedan så byter den lokala medieuppmärksamheten huvudsakligt fokus från kommunval till folkomröstning under undersökningsperiodens andra vecka.

Hittills har det låga antalet för studien relevanta artiklar/inslag i kommunerna gjort att tabellerna redovisats i absoluta tal. I tabell 12 kan dock tydligheten vinna på att ett undantag från detta görs eftersom antalet artiklar/inslag är större i Göteborg än i övriga kommuner: Gråmarkerat i tabellen redovisas därför även andelar i procent.

Tabell 12. Fördelning av texter/inslag över tid efter valrörelse i fokus				
Absoluta tal och andel i procent				
Tid	Kommunval	Folkomröstning	Båda	Samtliga
21-31 augusti	23	16	3	42
1-7 september	14	20	11	45
8-14 september	17	39	2	58
Summa	54	75	16	145
Andel i procent	37	52	11	100
N= 149				

Tabellen visar fördelning av texter/inslag över tid efter valrörelse i fokus. Fyra analysenheter där fokus ej kunnat avgöras ingår inte i underlaget.

I tabell 12 framgår att vid undersökningsperiodens början var fördelningen av medieuppmärksamheten tämligen jämn med en viss övervikt för innehåll om kommunvalet. Redan veckan därpå svängde det över till fördel för texter om folkomröstningen. Den tredje veckan i undersökningsperioden var övervikten för folkomröstningen i förhållande till kommunvalet påtaglig. Den veckan var texter/inslag med huvudfokus på folkomröstningen mer än dubbelt så frekventa som texter/inslag med huvudfokus på kommunvalet.

Sett till hela undersökningsperioden så kom folkomröstningen att få merparten av den mediala uppmärksamheten räknat i antalet texter eller inslag. Lite drygt hälften av texterna eller inslagen hade folkomröstningen som huvudsakligt fokus medan texter/inslag med kommunalvalet som huvudsakligt fokus utgjorde drygt en tredjedel av underlaget.

I Göteborg finns en närmast komplett uppsättning av olika slags medier, som morgonpress, kvällspress, etermedia, fådagarspress och gratistidningar. Eftersom också antalet titlar är många presenteras för överskådlighetens skull i denna redovisning vissa enskilda medier i olika grupper. De sju i kommunen utgivna gratistidningarna kommer redovisas som en grupp. De två public service-medierna, Sveriges Radio Göteborg och SVT:s regionala nyhetsprogram Västnytt redovisas som Etermedia.

Tabell 13. Fördelning av texter efter valrörelse i fokus per medium				
Absoluta tal				
	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen	Summa
Göteborgs-Posten	26	27	1	54
GT	32	7	4	43
Etermedia	9	8	2	19
Fådagarspress	4	2	-	6
Gratis tidningar	4	10	9	23
Summa	75	54	16	145
N-tal = 145				

Tabell visar fördelningen av texter efter valrörelse och medium. Analysenheter där fokus ej kunnat avgöras ingår ej.

För flertalet massmedier i Göteborg var fördelningen mellan innehåll som behandlade folkomröstning respektive kommunval i huvudsak jämn. Med två undantag: gratistidningarna hade en övervikt för texter om kommunvalet medan kvällstidningen GT:s lokala valbevakning dominerades av folkomröstningen (tabell 13). Då kvällstidningen GT också var drivande i att få till stånd folkomröstningen är det intressant att särskilt se hur den tidningens innehåll fördelade sig mellan de lokala valen. Texter med folkomröstningen i huvudsakligt fokus förekommer mer än fyra gånger så frekvent i GT jämfört med texter om kommunvalet. Göteborgs-Tidningens starka fokus blir än tydligare ju närmare valdagen kommer. Den sista veckan publicerade GT bara en text med fokus på kommunvalet. Det kan jämföras med utvecklingen under undersökningsperioden för den andra i Göteborg utkommande dagliga tidningen – Göteborgs-Posten. Där ökade antalet texter om både kommunvalet och folkomröstning ju närmare valdagen kom (se tabell 14 nedan).

Skillnaden mellan GT:s fördelning av texter om folkomröstning respektive kommunval och övriga mediers fördelning gör att man kan tala om att det i Göteborg fanns två parallella mediebilder av de lokala valrörelserna. En i GT och en i övriga medier. Det betyder sannolikt att den enskilde medborgarens bild av betydelsen av de båda valen var beroende av de individuella medievanorna.

Tabell 14. Fokus på kommunval eller folkomröstning över tid			
Vecka	Massmedium	Fokus på kommunval	Fokus på folkomröstning
25-31 augusti	Göteborgs-Posten	8	5
	GT	4	7
1-7 september	Göteborg-Posten	8	7
	GT	2	9
8-14 september	Göteborg-Posten	11	14
	GT	1	16
N= 92			

I tabellen ingår inte texter/inslag som behandlar både kommunval och folkomröstning eller som inte kunnat föras till något av valen.

Även i Göteborg förekom texter/inslag om de båda valen i flera typer av journalistiska genrer. Tabell 15 nedan visar fördelningen på olika journalistiska genrer efter vilket val som står i huvudsakligt fokus för texten/inslaget.

Totalt sett dominerar nyheter som journalistisk genre. Men ser man på de olika valrörelserna för sig blir bilden en annan. Nyhetsmaterialet är den klart största kategorin när det gäller texter/inslag om folkomröstningen men inte när det gäller kommunvalet. Där är istället politikerbloggen⁸ på gp.se den vanligaste formen för publicering. Nyheter och reportage är i nivå med den journalistiska genren "annan" som i stor utsträckning utgörs av "enkätfrågor på sta'n" då en grupp medborgare får svara på en fråga. Hälften av dem finns i gratistidningarna.

Räknat i andelar av texter/inslag om folkomröstning respektive kommunval är skillnaderna inte små. Medieinnehållet om folkomröstningen bestod, sett till andel, till 38 procent av nyheter reportage medan bara 24 procent av medieinnehållet om kommunvalet gjorde det. Närmare en tredjedel av medieinnehållet om kommunvalet bestod av politikerbloggar på gp.se. Motsvarande siffra för folkomröstningen var 12 procent.

Skillnaden är också stor när det gäller insändare. Av totalt 19 insändare handlade 17 om folkomröstningen.

Dessa resultat pekar på att information och/eller åsiktsutbyten om folkomröstningen respektive kommunvalet inte återfanns på riktigt samma plats i det lokala medielandskapet i Göteborg. Det kan, liksom skillnaden mellan bilden av valen i Göteborgs Tidningen och övriga media, tyda på att den bild man som enskild kommuninnevanare fick av de båda valen och deras betydelse kom att påverkas av de egna medievänorna.

⁸ Vi valde att ta med dessa bloggar då de publiceras på ett utrymme som tillhandahålls och kontrolleras av redaktionen för Göteborgs-Posten. Den som söker nyheter och åsiktsmaterial på Göteborgs-Postens hemsida kan alltså träffa på dem där. Därmed ingår de i mediebilden av valrörelserna i Göteborg.

Tabell 15. Fördelning på journalistisk genre efter fokus på val				
Absoluta tal				
	Folkomröstning	kommunval	Båda	Samtliga
Nyheter/reportage	29	13	10	55
Analys/kommentar/ krönika	3	-	-	4
Sakpolitisk guide	3	2	1	6
Ledare	3	2	-	5
Debatt	7	6	-	13
Insändare	17	2	-	19
Politiker blogg (i GP)	9	16	1	26
Annan	4	13	4	21
Summa	75	54	16	145
N= 145				

Tabell visar fördelningen av texter/inslag på olika slag av journalistisk genre och fokus på val. Analysenheter där fokus ej kunnat avgöras ingår ej

Även i Göteborg återfanns den typ av influenser från folkomröstningen på texter/inslag om kommunvalet som består i en hänvisning till folkomröstningen i en text som huvudsakligen handlar om kommunvalet. Men antalet sådana enheter var inte påtagligt stort. Blott tolv sådana exempel återfanns: hälften av dem i Göteborgs-Posten och resten i Göteborgs-Tidningen (en) och de övriga i gratistidningarna.

Därutöver undersöktes om det i medieinnehållet förekom omdömen om folkomröstningen – om det kloka i att genomföra den, dess legitimitet, vad den kan betyda och liknande. I Göteborg förekom en del sådana omdömen:

- I två fall förekom kritik mot att folkomröstningen genomförs
- I två fall förekom stöd för folkomröstningens legitimitet
- I två fall beskrevs folkomröstningen som en förtroendefråga för den politiska majoriteten.
- I ett fall beskrevs folkomröstningen som ett sätt att ge ökade kunskaper.

Även i Göteborg förekom medieinslag där kodschemat inte var fullt tillämpligt. Här redovisas dessa i listform med angivande av i vilken utsträckning de rörde folkomröstningen:

Västnytt

Under undersökningsperioden sände Västnytt fem lunchdebatter. Två av dem rörde Göteborg specifikt. En av dessa handlade om folkomröstningen och en handlade om kommunvalet – mer specifikt om Göteborgs skolor.

Radio Göteborg

Radio Göteborg ordnade sex debatter med fokus på politiken i Göteborg. En av dessa handlade om "trafik, trängselskatter och Västlänken".

Göteborgs-Posten ordnade på sin hemsida, gp.se, en rad chattar under undersökningsperioden. En av dessa ägnades helt åt folkomröstningsfrågan.

Några resultat för samtliga kommuner

För en del av studiens innehåll är det, av rent praktiska skäl och på grund av att analysenheterna i några fall var så få, rimligt att redovisa resultaten samlat för samtliga kommuner. Även om är vanskligt att slå samman de fyra olika fallen så ger ett sådant förfarande ändå möjlighet att illustrera hur mediebilderna ser ut för valrörelser med både kommunala folkomröstningar och allmänna val.

Tabell 16. Källor efter valrörelse				
Absoluta tal				
	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen	Summa
Kommunpolitiker	28	39	5	72
Andra politiker	-	2	-	2
Kommunal tjänsteman	5	6	7	18
Kommuninvånare	10	16	6	32
Summa	43	63	18	124
N= 124				

Tabell visar fördelningen av källor efter valrörelse och medium.

I underlaget ingår endast texter/inslag där aktuell källa förekommit.

När det gäller vem som får komma till tals i texter och inslag om de respektive valen – folkomröstning eller kommunval – kan ingen tydlig tendens till skillnad mellan kommunval och folkomröstning skönjas. Elitkällor, politiker och kommunala tjänstemän, förekommer som citerade källor i stort sett lika ofta i texter/inslag om kommunval respektive folkomröstning. Samma förhållande gäller för kommunmedborgarna (tabell 16). Men man kan också se att politikerna håller greppet om medieutrymmet både när det gäller folkomröstningar och kommunval. Som källor dominerar de stort i båda valen. Det finns dock en övervikt för antalet källor i texter/inslag om kommunvalen när man ser till hur alla källor fördelade sig mellan valen. Det är sannolikt en effekt av att det i två av de undersökta kommunerna inte hittades några texter eller inslag om folkomröstningen överhuvudtaget. Att skillnaden inte är större beror till en del på att det i såväl Botkyrka som i Göteborg förekommer kommunpolitiker och kommuninvånare omkring 50 procent oftare i texter om folkomröstningen än vad som är fallet i texter om kommunvalet.

Tabell 17. Journalistisk gestaltning efter valrörelse				
Absoluta tal				
	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen	Summa
Sakgestaltning	36	46	9	91
Spelgestaltning	1	3	1	5
Skandalgestaltning	5	-	1	6
Summa	42	49	11	102
N= 102				

Tabell visar fördelningen på journalistisk gestaltning efter valrörelse och medium. I underlaget ingår endast texter/inslag där journalistisk gestaltning kunnat avgöras.

I studien har vidare undersökts hur de båda valrörelserna skildrats i medierna. Bland annat har granskats vilken form av gestaltning – spelgestaltning, sakgestaltning eller skandalgestaltning – som använts i texterna. Med gestaltning menas hur en sak beskrivs. Exempelvis är det inte ovanligt att valrörelser beskrivs som spel, och att journalisterna då använder berättarform och metaforer som annars ofta återkommer i beskrivningar av sport eller väpnade konflikter. Sådana beskrivningar faller inom ramen för spelgestaltning. Sakgestaltning syftar istället på att texten fokuserar på politikens sakliga innehåll medan skandalgestaltningen bygger på normöver-skridanden.

När det gäller denna analys av gestaltningar ger underlaget, på grund av relativt få analysenheter, inte några tydliga svar. Dock pekar resultaten på att det inte finns tydliga skillnader i andelen spel- och sakgestaltning beroende på vilken valrörelse som skildras i texten. Det finns en tendens, men svag då det sammanlagt rör få analysenheter, som pekar på en skillnad mellan de olika valrörelserna vad gäller bruket av skandalgestaltning. De enda fall (sex stycken) där skandalgestaltning har använts är i texter/inslag som rör folkomröstningen. Detta är dock en "Göteborgseffekt" eller möjligen en "GT-effekt" eftersom samtliga fall av skandalgestaltning förekom i GT.

Även när det gäller huruvida medierna väljer att beskriva skillnader mellan politiska aktörer som konflikt finns en tendens till att det är vanligare i texter/inslag som rör folkomröstningen än som avser kommunvalet (tabell 18 nedan). Detta är värt att notera, särskilt med tanke på att det i två av kommunerna bara förekom texter/inslag om kommunvalet och att antalet texter/inslag totalt är fler om kommunvalen än om folkomröstningarna (127 mot 96).

Tabell 18. Konfliktmönster efter valrörelse				
Absoluta tal				
	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen	Summa
Politiker – medborgare	1	1	-	2
Politiker – intresseorganisation	4	1	-	5
Politiker – politiker (annat parti)	7	9	1	17
Politiker – politiker (samma parti)	-	1	-	1
Politiker – anställd	-	1	-	1
Politiker – journalist	4	-	-	4
Annat konfliktmönster	3	-	-	3
Summa	19	13	1	33
N= 33				

Tabell visar fördelningen av konfliktmönster i texter/inslag efter valrörelse.

I underlaget ingår endast texter/inslag där konflikttema förekommit i texter där valrörelsefokus kunnat fastställas.

Det vanligaste konfliktmönstret är det mellan politiker i skilda partier. Det gäller för både folkomröstningarna och kommunvalen. Men man kan lägga märke till två typer av konfliktmönster som i stort sett bara förekommer i texter/inslag om folkomröstningarna: politiker – intresseorganisation och politiker – journalist.

Ser man till den hur förekomsten av konflikttema fördelar sig mellan kommunerna i studien framträder ett mönster. Man kan se att konflikttemat verkar vara av mindre betydelse i de två kommuner i undersökningen där kommunval och folkomröstning inte sammanföll. I Surahammar och Höganäs (där valen var separerade i tid) förekom bara tre texter där konflikttemat dominerande – en av dem handlade om båda valen. Övriga 30 texter/inslag med konflikttema återfanns i Göteborg och Botkyrka (där folkomröstning och kommunval ägde rum samtidigt).

Vänder vi därefter blicken till hur de politiska partierna representeras som dominerande parti i texter/inslag i de respektive valen så kan konstateras att det är skillnad på kommunval och folkomröstning när det gäller vilka partier som får tillgång till medieutrymmet. Även om tabell 19 nedan bygger på relativt få analysenheter så framgår att de större partierna, främst socialdemokrater och moderater, dominerar medieutrymmet i texter/inslag om de kommunala valen. Den bilden förändras när huvudsakligt fokus läggs på folkomröstningarna. Lokalpartiernas andel som dominerande parti är då större än något av de traditionella partiernas andel. Sett till mediebevakningen av folkomröstningarna så verkar "porten till medieutrymmet" vara trängre än vid mediebevakningen av kommunvalen. Samtliga partier är någon gång dominerande parti i texter/inslag om kommunvalen, medan hälften av dem inte blivit dominerande parti i texter/inslag med huvudsakligt fokus på folkomröstningarna.

Tabell 19. Dominerande parti efter valrörelse				
Absoluta tal				
	Folkomröstning	Kommunval	Båda valen	Summa
Socialdemokraterna	8	13	-	21
Miljöpartiet	-	3	1	4
Vänsterpartiet	-	5	-	5
Moderaterna	1	14	-	15
Folkpartiet	-	7	-	7
Centern	3	2	1	6
Kristdemokraterna	-	2	-	2
Sverigedemokraterna	-	5	-	5
Lokalt parti	10	3	-	13
Annat parti	1	1	-	2
Summa	23	55	2	80
N= 33				

Tabellen visar fördelningen av partiers förekomst som dominerande parti i texter/inslag efter valrörelse. I underlaget ingår endast texter/inslag där dominerande parti förekommit i texter där valrörelsefokus kunnat fastställas.

SLUTSATSER

Här är avsikten att, baserat på den resultatredovisning som gjordes i förra avsnittet, ge en sammanfattning av den roll som en kommunal folkomröstning har för mediebildningen av den lokala valrörelsen i olika situationer.

En folkomröstning som hålls före ordinarie val visar sig spela mycket begränsad roll i den kommunala valrörelsen, så som den skildras i massmedierna, inför de ordinarie kommunvalen. I de båda kommuner (Höganäs och Surahammar) där kommunval och folkomröstning var skilda åt i tid fanns under undersökningsperioden inget medieinnehåll alls där den tidigare genomförda folkomröstningen var huvudsakligt ämne.

Det betyder dock inte att folkomröstningen är bortglömd eller helt neutraliserad i den lokala politiska debatten. I båda dessa kommuner där folkomröstning och ordinarie val var separerade i tid förekom det i medierna hänvisningar till folkomröstningen och/eller den fråga som den sakligt sett gällde. Svaret på studiens första frågeställning är därför att folkomröstningar före kommunvalet är av mindre betydelse i den samlade lokala mediebevakningen.

Däremot är det annorlunda i de två fall som studerats (Botkyrka och Göteborg) där en kommunal folkomröstning genomförs i samband med ordinarie val. I dessa fall sätter folkomröstningen tydliga avtryck i den samlade lokala mediebevakningen och kan till och med sägas dominera den.

En kommunal folkomröstning som genomförs i samband med ordinarie kommunval tar således lika mycket (Botkyrka) eller mer (Göteborg) medieuppmärksamhet i anspråk som kommunvalet. Det fanns, åtminstone i Göteborg, också en tydlig tendens till att ju närmare den gemensamma valdagen kom desto mer av medieutrymme togs i anspråk för folkomröstningen.

Hur olika medier hanterade de olika valrörelserna var föremål för den tredje frågeställningen. I huvudsak gav olika medier folkomröstning och kommunval lika stor uppmärksamhet. Dock avvek GT (Göteborgs-Tidningen) genom att uppvisa märkbart större fokus på folkomröstningen än övriga medier. Göteborgs gratistidningar, som grupp, avvek däremot åt det andra hållet genom att ha ett större fokus på kommunvalet.

I Göteborg var skillnaderna i uppmärksamhet så stora att det är befogat att tala om olika mediebilder av den lokala politiken. GT:s, jämfört med övriga Göteborgsmedi-

ers, stora fokus på folkomröstningen i förhållande till kommunvalet gör att det finns fog att säga att kommuninnevånarnas bilder av de båda valrörelserna i Göteborg varierade beroende på vilka medier de framförallt tog del av.

Även när det gällde de politiska partiernas synlighet fanns skillnader mellan mediebilderna för de olika valrörelserna. I kommunbevakningen dominerade de etablerade partierna, medan lokala partier fick störst uppmärksamhet i medieinnehåll om folkomröstningarna. Antalet partier som kom till tals som dominerande partier var också betydligt färre i texter/inslag om folkomröstningarna. Hälften av dem var aldrig dominerande parti.

Därutöver har också undersökts om det finns skillnader mellan journalistiska genrer vad gäller kommunalval och folkomröstning. Det finns inga sådana tydliga tendenser till skillnader. Men det är ändå på sin plats att nämna två förhållanden:

Om man tar andelen insändare som berörde folkomröstningarna som intäkt för befolkningens engagemang i valrörelserna så tyder resultaten på att befolkningen i hög grad engagerade sig i folkomröstningsfrågan. Insändare handlade både i Göteborg och Botkyrka huvudsakligen om den stundande folkomröstningen där. Politiker, å andra sidan, valde då de hade tillgång till medieutrymme där de kunde kontrollera innehållet att främst engagera sig i kommunvalet.

Resultaten tyder på att det finns en skillnad i hur medier beskriver de olika valrörelserna. Det finns en tendens till att medieinnehållet blir mer konfliktfyllt i de fall en folkomröstning tidsmässigt sammanfaller med kommunval. Nästan alla texter/inslag (30 av 33) med konflikttema som finns i underlaget i den här studien härrör från Botkyrka eller Göteborg.

När det gäller frågan om hur medier väljer att gestalta de olika valrörelserna så dominerar den sakliga gestaltningen av politiken. Dock finns ett undantag som gäller Göteborg där studiens enda texter med skandalgestaltning återfinns i ett fåtal texter om folkomröstningen.

AVSLUTANDE DISKUSSION

Denna studie består av fyra fallstudier.

Urvalet av analysenheter, det vill säga de texter och inslag som är underlag för analyser och resultat i studien, är i samtliga fall totalurval. Det betyder att under undersökningsperioden såg mediebilderna, vad gäller kommunval och folkomröstning, faktiskt ut just så här. Det är positivt för bedömningen av studiens pålitlighet, där finns – under förutsättning att vi inte missat någon liten undangömd notis eller inte hört ett kommunnamn nämnas i någon radio- eller tevesändning – inga urvalsfel.

Men som alla andra fallstudier så besväras den här studien av att det är svårt att generalisera resultaten; bara för att det såg ut så här i Botkyrka så behöver det inte se likadant ut i en annan svensk kommun som har folkomröstning och kommunalval på samma dag. Den som vill generalisera utifrån fallstudier får upprepa dessa många gånger för att säkert veta om resultaten är allmängiltiga.

Till den här studiens fördelar hör dock att det finns två fall av varje typ: två fall där folkomröstningen genomfördes före de allmänna valen och två fall där folkomröstning och allmänna val sammanföll i tid. Det skulle kunna uttryckas som om studien i Surahammar upprepats i Höganäs, och som om studien i Botkyrka upprepats i Göteborg. Eftersom resultaten för Surahammar och Höganäs i huvudsak är ganska lika varandra – och mer lika varandra än vad de är lika resultaten från Göteborg och Botkyrka (som också i huvudsak är mer lika än olika) – så finns i alla fall indikatorer på att huvudresultaten i den här studien är tillämpliga på andra orter än dessa fyra. Det leder till följande konklusioner:

- om en lokal folkomröstning genomförs i samband med allmänna valen kommer den sannolikt att få ungefär lika stor uppmärksamhet i de lokala mediernas valrörelsebevakning som det kommunala valet
- om en lokal folkomröstning genomförs före de allmänna valen kommer den sannolikt inte att få samma uppmärksamhet i de lokala mediernas valrörelsebevakning som det kommunala valet

Till detta resonemang måste dock fogas en viktig reservation. Det är stora skillnader i vilka frågor som blir föremål för lokala folkomröstningar. Sannolikt gäller för den första av de ovanstående slutsatserna att den också är beroende av folkomröstningsfrågans generella/specifika karaktär. Frågan om den gäller hela kommunen eller en geografiskt eller organisatoriskt avgränsad del av kommunen kommer sannolikt att påverka förutsättningarna för medial exponering.

Men inte desto mindre visar den här begränsade undersökningen av fyra kommunala valrörelser 2014 att en fråga som är föremål för lokal folkomröstning kan komma att få ett mycket stort genomslag i den kommunala politiska debatten alldeles oavsett vilka andra frågor som är aktuella och uppfattas som viktiga av väljarna. Är folkomröstningen avgjord tidigare under valåret spelar den en blygsam roll för den lokala valrörelsen, men är dagen för omröstningen den samma som valdagen är förhållandet annorlunda. Då får folkomröstningsfrågan stort genomslag i debatten.

Den här studien har fokuserat på de lokala nyhetsmediernas rapportering av lokala politiska frågor och deras spegling av lokal opinion. Genomgången visar att den fråga folkomröstningen gäller får mycket stort utrymme i lokala medier om omröstningen äger rum samtidigt med valet. Eftersom inga medier har obegränsat utrymme för att bevaka lokal politik är det rimligt att hävda att folkomröstningsfrågan i dessa fall bidrar till att tränga undan andra sakfrågor från den mediala dagordningen. Förklaringar till den mediebild som redovisats här kan inte ges med enbart innehållsanalysen som grund, men det inledande antagandet om att lokala folkomröstningar i hög grad svarar mot medielogikens krav kan i vart fall inte tillbakavisas av den här studien. Snarare gör folkomröstningsfrågans konkretion och tillspetsning att den enklare kan dramatiseras och förenklas i mediernas rapportering. Omständigheten att omröstningen tillkommit på folkets initiativ (och ofta i protest mot fattade politiska beslut) gör knappast medielogiken mindre relevant som förklaringsfaktor.

Fler kommuner än dessa fyra behöver förstås undersökas innan mer generella slutsatser kan dras kring dessa frågeställningar. Samtidigt finns skäl att reflektera över de demokratiska konsekvenserna av folkomröstningars möjliga genomslag i samtida valrörelser till följd av intensiv mediebevakning. För de politiska partierna innebär det att en framgångsrik positionering i en enskild politisk fråga i dessa situationer kan komma att få större opinionsmässig betydelse än en sammanhållen valplattform. För väljarna kan en omfattande bevakning av en särskild fråga göra att denna också uppfattas som valets viktigaste fråga på valdagen.

Folkinitiativ är i grunden tillkomna för att slå vakt om medborgerligt inflytande och stärka den lokala demokratins legitimitet. För att dessa mål ska förverkligas krävs att tillräckligt många lokala politiker har modet att låta folkets mening komma till uttryck i besvärliga frågor och att tillräckligt många invånare har lust att säga sitt i dessa frågor. Men minst lika viktigt i den medialiserade demokratin är att de lokala medierna tar sina demokratiska uppgifter att informera, granska och debattera på största allvar och ger de lokala politiska frågorna det utrymme de förtjänar.

REFERENSER

Botkyrka (2014) Folkomröstning 2014: http://www.botkyrka.se/SiteCollectionDocuments/Folkomr%C3%B6stning%202014%20slutligt_inkl.staplar.pdf

Göteborg (2011) Protokoll fullmäktige april 2011. [http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/88D184FF5E366CDCC1257881004B1D0A/\\$File/PR_Kommunfullmaktige_20110414.pdf?OpenElement\[2014-08-29\]](http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/88D184FF5E366CDCC1257881004B1D0A/$File/PR_Kommunfullmaktige_20110414.pdf?OpenElement[2014-08-29])

Göteborgs kommun (2014a) Folkomröstning om trängselskatt) [http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kommun-o-politik/sa-kan-du-paverka/folkomrostning-om-trangselskatt!/ut/p/b1/04_Sj9Q1NLU0Nzc1N7Mw1o_Qj8pLLMtMTyzJzM9L-zAHxo8ziQw0NAi2cDB0N3AP83AwnV08PSz93IwN3EAaIoEKDHAARwNC-v088nNT9XOjciwAQgzaoQ!/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/\[2014-08-30\]](http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kommun-o-politik/sa-kan-du-paverka/folkomrostning-om-trangselskatt!/ut/p/b1/04_Sj9Q1NLU0Nzc1N7Mw1o_Qj8pLLMtMTyzJzM9L-zAHxo8ziQw0NAi2cDB0N3AP83AwnV08PSz93IwN3EAaIoEKDHAARwNC-v088nNT9XOjciwAQgzaoQ!/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/[2014-08-30])

Göteborgs kommun (2014b) Folkomröstning trängselskatt – valnattsresultat. [http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kommun-o-politik/sa-kan-du-paverka/folkomrostning-om-trangselskatt/preliminart\[2014-09-25\]](http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kommun-o-politik/sa-kan-du-paverka/folkomrostning-om-trangselskatt/preliminart[2014-09-25])

Höganäs kommun (2013a) http://www.hoganas.se/Documents/Tillf%C3%A4lliga%20filer/Folkomr%C3%B6stning%202014/2013-05-31%20Jais%20Arkitekters%20f%C3%B6rslag_A3%20NY%204.pdf

Höganäs kommun (2013b) <http://www.hoganas.se/Documents/Tillf%C3%A4lliga%20filer/Folkomr%C3%B6stning%202014/20131017%20Beslut%20om%20folkomr%C3%B6stning%20KF%20C%A7%20126.pdf>

Höganäs kommun (2014a) Kommunfakta. <http://www.hoganas.se/sv/Invanare/Kommun--politik/Kommunfakta/> [2014-09-08]

Höganäs kommun (2014b) Resultat från folkomröstningen. <http://www.hoganas.se/sv/Invanare/Nyhetsarkiv/Resultat-fran-folkomrostningen/>

Mediebarometer 2013 (2014). Göteborg: Nordicom.

Nord, L. & Nygren, G (2002) Medieskugga. Stockholm: Atlas

Oscarsson, H. & Holmberg, S. (2013). Nya svenska väljare. Stockholm: Norstedts Juridik.

Trafikverket (2014) Om Västlänken. [http://www.trafikverket.se/Privat/Projekt/Vastra-Gotaland/Vastlanken---smidigare-pendling-och-effektivare-trafik/Om-Vastlanken/\[2014-08-28\]](http://www.trafikverket.se/Privat/Projekt/Vastra-Gotaland/Vastlanken---smidigare-pendling-och-effektivare-trafik/Om-Vastlanken/[2014-08-28])

Transportstyrelsen (2015) Trängselskatt i Göteborg: <http://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Trangselskatt/Trangselskatt-i-goteborg/>

Tullingepartiet (2012) Historik. [http://www.tullingepartiet.se/om-tullingepartiet/historik/\[2014-09-11\]](http://www.tullingepartiet.se/om-tullingepartiet/historik/[2014-09-11])

Surahammars kommun (2014a) Snabbfakta om kommunen. [http://www.surahammar.se/omkommunen/snabbfaktaomkommunen.4.7d9f35391181509ed3380006140.html \[2014-09-08\]](http://www.surahammar.se/omkommunen/snabbfaktaomkommunen.4.7d9f35391181509ed3380006140.html [2014-09-08])

Surahammars kommun (2014b) Rapport om folkomröstningen: [http://www.surahammar.se/download/18.20b1b7ac147f4e1926d23bb0/1408613424164/Rapport+folkomr%C3%B6stning-20140820113137.pdf\[2014-09-08\]](http://www.surahammar.se/download/18.20b1b7ac147f4e1926d23bb0/1408613424164/Rapport+folkomr%C3%B6stning-20140820113137.pdf[2014-09-08])

SCB (2014a) Statistiska centralbyrån, Befolkningsstatistik. [http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Helarsstatistik---Kommun-lan-och-riket/370301/\[2014-09-08\]](http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Helarsstatistik---Kommun-lan-och-riket/370301/[2014-09-08])

SCB (2014b) Statistiska centralbyrån. Arbetsmarknadsstatistik. [http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Arbetsmarknad/Sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/Registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-RAMS/7895/7902/23020/\[2014-09-06\]](http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Arbetsmarknad/Sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/Registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-RAMS/7895/7902/23020/[2014-09-06])

SFS 1991:900. Kommunallag

SKL (Sveriges kommuner och landsting) (2011) Kommundelningsutredning, Botkyrka – Tullinge.

SKL (Sveriges kommuner och landsting) (2013) Sveriges Kommuner och Landsting 2013, Det reformerade folkinitiativet, Erfarenheter 2011-2013

Strömbäck, J. & Nord, L. (red.) (2013). Kampen om opinionen: Politisk kommunikation under svenska valrörelser. Stockholm: SNS Förlag.

Valmyndigheten (2014) Kommunala folkomröstningar. http://www.val.se/det_svenska_valsystemet/folkomrostningar/kommunala/index.html

Vägvalet (2014) Partiledaren har ordet. [http://www.vagvaletgbg.se/partiledaren-har-ordet/\[2014-09-08\]](http://www.vagvaletgbg.se/partiledaren-har-ordet/[2014-09-08])

BILAGOR

Bilaga 1. Kodschema och kodinstruktioner

MEDBORGARDIALOG OCH MEDIEDEBATT

Undersökningsobjekt: Kommunerna Botkyrka, Göteborg, Höganäs och Surahammar.

Medier: Dagstidningars huvudsakliga webbsajter i varje undersökningsenhet (se särskild lista) samt lokala/regionala etermedieredaktioners huvudsakliga webbsajter (SR och SVT).

Urvalskriterier: Allt material i dessa medier som berör den lokala valrörelsen i de fyra kommunerna och/eller den folkomröstning i kommunen som hållits i maj alternativt ska hållas i samband med valet i september. I dagstidningarna gäller det redaktionellt material, såväl nyheter som opinion (ledare/krönikor, debatt/insändare).

Material från nyhetsbyråer ingår om endast om det huvudsakligen berör de lokala val och folkomröstningar som analyseras enligt ovan. Material som enbart berör rikspolitiken ingår inte, inte heller om t ex lokala politiker intervjuas om den.

Även annat material som har en politisk dimension lokalt kan ingå i urvalet, till exempel frågor kring politiska prioriteringar eller ansvarsutkrävande om där finns kommentarer eller syftningar till lokal valrörelse eller folkomröstning.

Analysenhet: Hela artiklar eller inslag publicerade på de lokala/regionala mediernas huvudsakliga webbsajt.

Faktarutor räknas som del av den nyhet de tillhör. Enkäter, nyhetsgrafik och olika typer av sammanställningar behandlas som en egen analysenhet när det är redigerat ihop och har en egen rubrik.

1. **Löpnummer**
2. **Kommun:**
  1. Göteborg
  2. Botkyrka
  3. Surahammar
  4. Höganäs

3

Medium

1. GP
2. GT
3. Västnytt
4. Radio Göteborg
5. Fria Tidningen Göteborg
6. Torslanda Tidningen
7. D-press Centrum
8. D-press Hisingen
9. D-press Väster
10. D-press Nordost
11. D-press Sydväst
12. ETC – Göteborg

20. HD
21. Hallå Höganäs
22. Lokaltidningen Höganäs
23. Radio Malmöhus
24. Sydnytt

30. DN
31. SvD
32. Mitt i Botkyrka/Salem
33. Södra Sidan
34. ABC-Nytt
35. Radio Stockholm
36. ETC Stockholm
37. Fria Tidningen Stockholm

40. VLT
41. Västerås Tidning
42. Magasin 24
43. Tvärsnytt
44. Radio Västmanland

4.

Dag

5.

Genre

1. nyhet/reportage
2. analys/kommentar/krönika

3. sakpolitisk guide
4. ledare
5. debatt
6. insändare
7. läsarkommentar till redaktionellt innehåll
8. Annan

6. **Form**

1. rörlig bild
2. ljud
3. text och bild/grafik
4. text

7. **Huvudsakligt fokus**

1. kommunalvalet
2. folkomröstningsfrågan
3. både kommunval och folkomröstningsfrågan

7B. Förekommer referens till folkomröstning utan (ej fokus som i V7)

Kommentar: Avser enheter där folkomröstningen ej är i fokus (vv 1 i V7)

1. Ja

8. **Huvudsakligt tema**

1. jobben/arbetslösheten
2. sjukvården
3. äldreården
4. brott och straff
5. integration/invandring
6. skatterna
7. boendet
8. jämställdheten
9. skolan
10. EU
11. försvaret
12. energifrågan/kärnkraften
13. näringslivsfrågor

14. miljö/klimatfrågor
15. infrastruktur/kommunikationer
16. socialförsäkringsfrågor
17. kulturen
18. lokal demokrati
19. regionalpolitik/landsbygdsfrågor
20. barnomsorg/familjepolitik
21. pensionerna
22. svensk ekonomi
23. valrörelsen – valstugor, förhandsröstning, sammanräkning
24. övriga frågor
25. ej möjligt att avgöra

Kommentar: Som tema kodas det som dominerar i rubrik och ingress (eller på i början på inslag). Enhet som främst handlar om maktstrid, opinioner och andra spelgestaltningar utan att inriktas mot något sakområde kodas som 25 (ej möjligt att avgöra).

9. **Dominerande parti i artikel/inslag**

1. inget
2. socialdemokraterna
3. miljöpartiet
4. vänsterpartiet
5. moderaterna
6. folkpartiet
7. centerpartiet
8. kristdemokraterna
9. sverigedemokraterna
10. feministiskt initiativ
11. lokalt parti
12. annat parti
13. ej möjligt att avgöra

Kommentar: Med dominerande parti menas det parti som lyfts fram i rubrik/ingress eller om något parti får en helt dominerande plats i text/tal/bild.

10. **Tendens i artikel/inslag till dominerande parti**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

Andra partier än det dominerande som förekommer i artikel/inslag?

11. **Förekommer socialdemokraterna?**

1. ja
2. nej

12. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

13. **Förekommer miljöpartiet?**

1. ja
2. nej

14. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

15. **Förekommer vänsterpartiet?**

1. ja
2. nej

16. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

17. **Förekommer moderaterna?**

1. ja
2. nej

18. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
  2. neutral
  3. negativ
  4. ej möjligt att avgöra
  - 5.
19. **Förekommer folkpartiet?**
1. ja
  2. nej
20. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**
1. positiv
  2. neutral
  3. negativ
  4. ej möjligt att avgöra
21. **Förekommer centerpartiet?**
1. ja
  2. nej
22. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**
1. positiv
  2. neutral
  3. negativ
  4. ej möjligt att avgöra
23. **Förekommer kristdemokraterna?**
1. ja
  2. nej
24. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**
1. positiv
  2. neutral
  3. negativ
  4. ej möjligt att avgöra
25. **Förekommer sverigedemokraterna?**
1. ja
  2. nej
26. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

27. **Förekommer feministiskt initiativ?**

1. ja
2. nej

28. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

29. **Förekommer lokalt parti?**

1. ja
2. nej

30. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

31. **Förekommer annat parti?**

1. ja
2. nej

32. **Om ja – med vilken tendens i relation till partiet?**

1. positiv
2. neutral
3. negativ
4. ej möjligt att avgöra

Kommentar: Det räcker med att ett parti nämns för att det ska kodas som ja.

33. **Förekommer konflikt?**

1. ja
2. nej
3. ej möjligt att avgöra

8. **Kommentar:** med konflikt avses uttalad oenighet mellan två eller flera

parter då konflikten är av politisk art eller politisk relevans. Att olika uppfattningar som redovisas är i sig inte tillräckligt för att en konflikt ska anses föreligga, utan dessa måste i så fall också ställas mot varandra med ett visst mått av intensitet och konfrontation. Det avgörande är den journalistiska framställningen.

34. **Dominerande konfliktmönster?**

1. ej tillämpbar
2. politiker-enskilda medborgare
3. politiker-intresseorganisation
4. politiker-politiker i annat parti
5. politiker-politiker i samma parti
6. politiker-tjänsteman/anställd
7. politiker-journalist
8. annat
- 9.
- 10.
- 11.

35. **Journalistiskt förhållningssätt**

1. beskrivande
2. tolkande
3. ej möjligt att avgöra

Kommentar: Bedömningen utgår från artikelns eller inslagets helhet, där en sammanvägd bedömning görs av huruvida journalisten huvudsakligen beskriver eller tolkar det som hänt eller kommer att hända. Med beskrivning menas en refererande text/berättelse utan egna värderingar, med tolkande menas att reportern lägger in egna tolkningar och/eller värderande ord.

Kraven för att det journalistiska förhållningssättet ska beskrivas som tolkande ska dock vara lägre än för beskrivande. För att frågan ska besvaras med tolkande räcker det med att journalisten i viktiga avseenden gör sina egna tolkningar. Med viktiga avseenden menas att det är de journalistiska tolkningarna som är styrande för den dominerande tolkningen av artikeln. Om exempelvis en journalist skriver "Idag lade moderaterna fram ett om skatteavdrag för att locka nya röster" räknas det som ett viktigt avseende därför att tolkningen skapar en tolkningsram som sedan är styrande.

36. **Dominerande journalistisk gestaltning**

1. sakgestaltning
2. spelgestaltning
3. skandalgestaltning
4. ej möjligt att avgöra

Kommentar: Med sakgestaltning avses att rubriken fokuserar på vad som har hänt, vad någon har föreslagit eller vad någon har sagt i den mån det syftar på politikens innehåll. För att en rubrik ska kodas som sakgestaltning krävs att den handlar om politikens sakliga innehåll eller sakliga förhållanden i verkligheten med relevans för politikens innehåll. Det betyder att rubriker som handlar om valdeltagande kodas som sakgestaltning om de inte relaterar till valdeltagandets betydelse för något eller några av de politiska partierna. Artiklar som handlar om opinionsundersökningar som sådana ska kodas som sakgestaltning.

Med spelgestaltning avses att rubriken fokuserar på politik som spel, strategi, relationer mellan politiska aktörer och hur politik bedrivs. Viktiga indikationer är ord som "vinnare", "förlorare", spel, sport- och krigsmetaforer. Rubriker som avser partisympatiundersökningar kodas som spelgestaltning. Handlar det om politiker som personer snarare än som företrädare för en viss politik ska det ses som en spelgestaltning. Detsamma gäller rubriker som handlar om valdeltagande, om det relateras till eventuella framgångar eller motgångar för partierna. Med skandalgestaltning avses rubriker som fokuserar på skandaler, moraliskt eller juridiskt klandervärda beteenden liksom felsägningar hos politiker.

37. **Förekommer kommunpolitiker som källor?**

1. Ja
2. Nej

38. **Förekommer andra politiker som källor?**

1. Ja
2. Nej

39. **Förekommer kommunala tjänstemän som källor?**

1. Ja
2. Nej

40. **Förekommer medborgare (kommuninnevånare) som källor?**

1. Ja
2. Nej

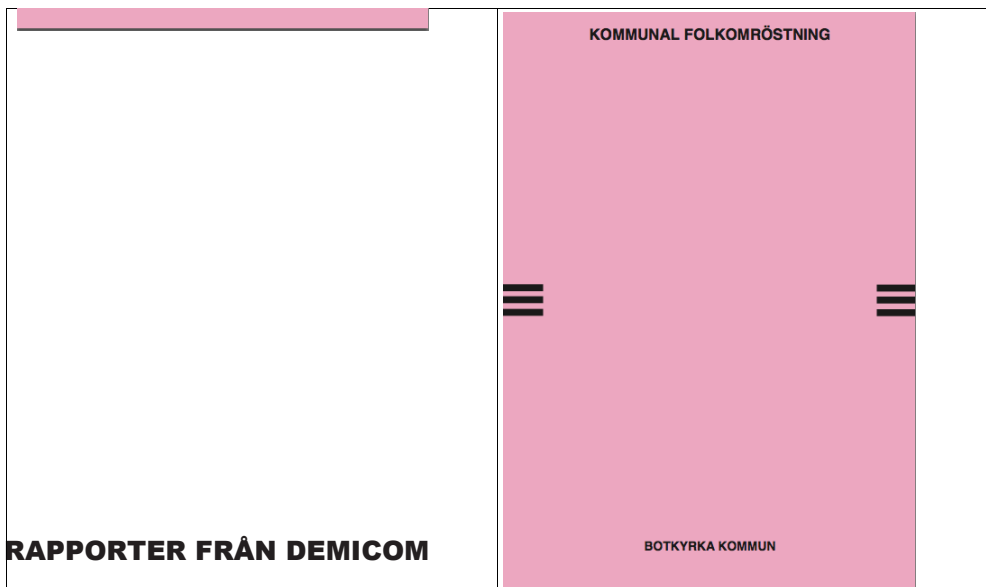
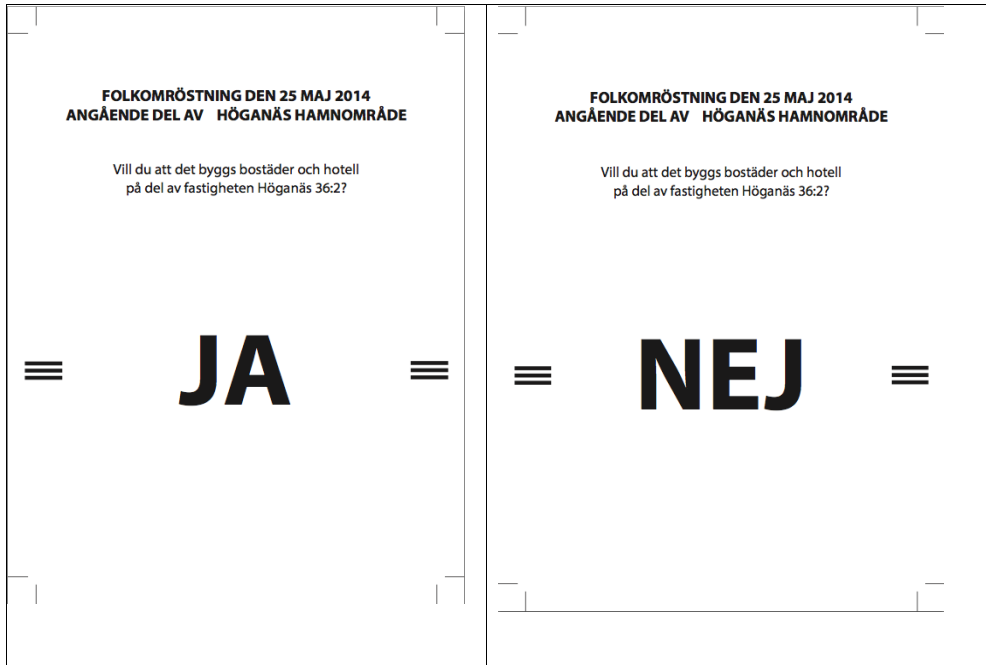
Del B avser endast folkomröstningsartiklar eller inslag (kategori 6:2 och 6:3)

41. **Förekommer kritik av det faktum att folkomröstning hållits/ska hållas?**

1. Ja
  2. Nej
42. **Förekommer ifrågasättande av folkomröstningens demokratiska legitimitet?**
1. Ja
  2. Nej
43. **Förekommer stöd för folkomröstningens demokratiska legitimitet?**
1. Ja
  2. Nej
44. **Beskrivs folkomröstningen som ett uttryck för politisk taktik?**
1. Ja
  2. Nej
45. **Beskrivs folkomröstningen som en möjlighet att rösta mindre partibundet?**
1. Ja
  2. Nej
46. **Beskrivs folkomröstningen som en förtroendefråga för den politiska majoriteten?**
1. Ja
  2. Nej
47. **Beskrivs folkomröstningen som en möjlighet för väljare att få ökade kunskaper om den aktuella frågan?**
1. Ja
  2. Nej

Bilaga 3. Valsedlar folkomröstningar

Följande rapporter finns utgivna av DEMICOM. Rapporterna kan laddas ner från hemsidan: www.miun.se/demicom. Tryckta rapporter beställs från Mittuniversitetet, Grafisk service: grafiskser-vice@miun.se, tel: 060-14 86 00.

1. Johansson, C. & Nord, L. (2011). *Konsten att kommunicera oro utan att oroas*. Svenska myndigheter under finanskrisen 2008. DEMICOM nr 1. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-80-7
2. Shehata, A. (2012). *Finanskrisen och förtroendet*. DEMICOM nr 2. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-83-8
3. Grusell, M. (2012). *Unga om reklam*. DEMICOM nr 3. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-82-1
4. Johansson, C., Miller, V. D., & Hamrin, S. (2011). *Communicative Leadership. Theories, Concepts, and Central Communication Behaviors*. DEMICOM nr 4. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-81-4
5. Lundgren, L., Strandh, K., & Johansson, C. (2012). *De sociala intranätens praxis. Användning, nytta och framgångsfaktorer*. DEMICOM nr 5. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-84-5
6. Jendel, L. & Nord, L. (2012). *Från dörrknackning till gröna pajasnäsor – en studie av riksdagspartiernas särskilda medel inför valet 2010*. DEMICOM nr 6. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-85-2
7. Lundgren, L., Strandh, K. & Johansson, C. (2012). *The practices of the social intranets. Usage, benefits and success factors*. DEMICOM nr 7. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-86-9
8. Westlund, O. (2012). *Från gammalt till nytt. Om tidningsledarskap och nyhetsanvändning*. DEMICOM nr 8. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-87-6
9. Färm, K-A., Jendel, L. & Nord, L. (2012). *Bilden av finanskrisen. En studie av svenska mediers nyhetsrapportering hösten 2008*. DEMICOM nr 9. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87103-54-4
10. Olsson, J. & Johansson, C. (2013). *Kommunikationens värde i offentlig*

- verksamhet. En nulägesanalys av Trafikverket.*
 DEMICOM nr 10. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-88-3
11. Nord, L. & Shehata, A. (2013). *Finanskrisen, förväntningarna och förtroendet.*
 DEMICOM nr 11. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-86694-89-0
  12. Lozanovski, J & Wadbring, I. (2013). *Unga nyheter. Unga reflekterar kring nyheter och nyhetsvanor.*
 DEMICOM nr 12. Sundsvall: Mittu-niversitetet. ISBN: 978-91-87103-90-2
  13. Andersson, U. (2013). *Från fullformat till tabloid. Om formatets betydelse för nyhetsjournalistiken.*
 DEMICOM nr 13. Sundsvall: Mittuni-versitetet. ISBN: 978-91-87103-91-9
  14. Eriksson, M. (2014). *Kommunala kommunikatörers beredskap för kris-kommunikation via sociala medier.*
 DEMICOM nr 14. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN:978-91-87103-92-6
  15. Öhgren, J. & Johansson, C. (2014). *Sociala intranät för kommunikation och lärande. En studie av Svenska Spels intranät Hemmaplan.*
 DEMICOM nr 15. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87103-93-3
  16. Jalakas, A. & Johansson, C. (2014). *Kommunikation som ger samhälls-nytta. Kommunikationens värde i Trafikverket.*
 DEMICOM nr 16. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87103-94-0
  17. Jalakas, A. (2014) *Metoder och möjligheter – Sveriges Radio som agendasättare.*
 Demicom nr 17. ISBN: 978-91-87557-34-7
  18. Nord, L., Färm, K-A., Jendel, L. & Olsson, E-K. (2014). *Efter Husby-kravallerna – En studie av mediebilder och kriskommunikation.*
 DEMICOM nr 18. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-35-4
  19. von Krogh, T. (2014). *Pizzerian brinner igen! Skillnader och likheter mellan läsning av lokala nyheter på papper och nät.*
 DEMICOM nr 19. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-36-1
  20. Wadbring, I. & Ödmark, S. (2014). *Delad glädje är dubbel glädje? En studie om*

nyhetsdelning i sociala medier.

DEMICOM nr 20. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-37-8

21. Eriksson, M. (2014). *En kunskapsöversikt om krishantering, kriskommunikation och sociala medier.*
DEMICOM nr 21. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-38-5
22. Andersson, U. (2014). *Publikforskning i en digitaliserad och konvergerad medievärld. En forskningsöversikt.*
DEMICOM nr 22. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-78-1
23. Ottestig, T. A. (2015). *Gilla! Dela! Följ! En studie av myndigheters kriskommunikation i sociala medier.*
DEMICOM nr 23. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-79-8
24. Johansson, C., Jendel, L., & Ottestig, T. A. (2015). *Nätverk för kriskommunikation. Om myndigheters informationssamordning vid kriser.*
DEMICOM nr 24. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-80-4
(MSB Publ. Nr. MSB549 – mars 2013)
25. Johansson, C. & Bäck, E. (2015). *Nätverksledarskap för samordning vid kriser. En studie av skogsbranden i Västmanland.*
DEMICOM nr 25. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-81-1
26. Jalakas, A. & Nord, L. (2015). *Folkinitiativ och medielogik. En studie av mediebevakningen av lokala folkomröstningar i fyra kommunala valrörelser.*
DEMICOM nr 26. Sundsvall: Mittuniversitetet. ISBN: 978-91-87557-82-8

DEMICOM

 MITTUNIVERSITETET

